

Isaac ben Moses, of Vienna, ca. 1200-ca 1270

(5)

חכמו גאון חפарат חכמי ישראל

רכיט יצחק ביד משה נ"ע מווינה

אשר בין נרול הפסוקים יהל אור חכמו, והארון מלאה פרשיות גדורנו
זה צארו ראשונה מבית הדפוס, מאשר נמצא בחוב על קלף בכתב יד ישן נישן מכמה
מאה שנים, בבית הרה"ג הגביר האדריך כ"ת מוה עקיבא לעזרן שלט"א
מאמשטרדם, וכל קורות הספר וסיבת מציאתו, ולא הם כתובים על אנרת מכתב
תערודה הנדרפס בראש הספר, יראו שירם וישמו.

חלק ראשון

ושמעו עליו בכלל חפарат הלא הוא תקוני טיעות והשכבות רבות אשר נמצאו בו,
מדי המעתיק, גם מראה מקומו לתלמוד בעלי ירושלמי והמיומי, גם לוח
המפתחות למצוא הדינם, ואיזה הנחות נחוצות, הוניה הכל ע"פ ספרי הראשונים
אשר דבר המחבר באו בהם, על כל אלה וחלנו ובה רב מכיםנו, למען ניר או ספר
המחבר רביינו, ויחענו בו כל דורי תורתנו.

בנ"ז איז נאש נו וווט ב' נושא צ נושא צהו צ אדר נבאו בישם של' צ נושא צהו צ האחדא,
וונגן נושא רצ'צ', גם כל הקדומים והקדומות והקדומות נושא צ (ב' נושא רבי לא זה נושא צהו צ האחדא),
וקודאו בחר לא איז זה נושא צן איז.

ועתה יוזא לאור במחודודה חרשה ומפוארה
בתוספת השלמות מיל'ס וחלקה לקטעים והוספה העורות והארות כפי שיבואר
בחקרא, ובאשר תחוינה עיניכם מישרים פה עיה"ק ים חובב"א מטה תשס"ז

מוסיפין ברכה אחת לאגשי משמר היוצאים. מי ברכה אחת פ"י הא דקאמר אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת Mai היא, כי הא דרכיה ורב יוסף בר אבא איקלעו לההוא ארטרא בעו מניניהו Mai ברכה אחת לא הוה בידיו אותו ושילו לר' יהודה Mai ברכה אחת אמר להו הци אמר שטואל אהבה רבה אמר ר' זוריקא אמר ר' שמעון בן ל קיש יוצר אור. כי אתה ר' יצחק בר יוסף אמר הא דר' זוריקא לאו בפיזוש איהם אלא מכללא איהם דאר' זוריקא אמר ר' אמי ארשב"ל ואת אומרת ברכות אין מעכבות זו את זו אי אמרת בשלמא אור הינו דאמר אהבה רבה אין מעכבות זו את זו (ף ב) אלא אי אמות אהבה רבה Mai אין יוצר אור ומטה זמן יוצר אור אמר ר' זטיא ליה, ולא היא לעולם אהבה רבה הו אמר כי מטה זמן יוצר אור אמר ליה ומאי אין ברכות מעכבות זו את זו סדר ברכות.

פ"ח זיל הא דר' זוריקא לאו בפירוש איהם אלא מכללא איהם כלומר שמע ר' זוריקא לושב"ל דאמר אין ברכות מעכבות זו את זו זוריק ברכה אחת יוצר אור או אמרת דרכי יוצר אור בלבד ומניה אהבת עולם למורי וקורא ק"ש הינו ברכות אין מעכבות זו את זו דהא לא מעכבה ליה אהבה רבה, אלא אי אמרת קרו אהבת עולם בריש וקורא אחריה שמע משום דאתני לא מטה זמן יוצר אור וכי מטה הגז החכמה ומתי זמן יוצר אור קרי ליה נמי יוצר אור, Mai אין מעכבות זו את זו דהא קרי להו לתרוייה, אלא לאו יוצר אור ואהבה רבה מנינה למורי והינו ברכות אין מעכבות זא"ז. ואמר וכי מכללא הרוי Mai איכא למיימר הא אתכידרא דיזכר אור היא, ודוחניא אי מכללא שמעין איכא למיימר ברכה אחת שניינו במסתה חמדי אהבת עולם היא, ומאי ברכות אין מעכבות זא"ז דקאמר רשכ"ל סדר ברכות, פ"י דאי קודים ברכת אהבת [עלום] לשלי יוצר אור לא מעכבה אלא הדר בריך בת אהבת עולם ברכת יוצר אור, וכיון דהא דאמר רשכ"ל לא אברירא לנ' דאיתמר בהדייא משמיה דהא רב יצחק בר יוסף אמר מכללא איתمرا, עבדין כשמואל דאמר בהדייא אהבה רבה, והאידנא אי אקדים ובריך אהבת עולם וקרי ק"ש והדר קרא יוצר אור יוצא ידי חובה ברכות לדורותן כסדרן אין מעכבות זו את זו אבל אם הניה אחת למורי לא יצא ידי חובתו עד כאן לשונו.

למנון מכאן וכל היכא שלא ברוך קודם המזווה מברך לאחר כן יוצא ידי ברכה וראה

צורך לברך לשנה א"צ לברך פרשי"י אפי' קודם אהבה רבה והכי מוכח פ"ב עכ"ל. והדין עמו דודאי הци מוכח פ"ב (ו"ד יד): בגמרה אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדימה שמע להיה אם שמו ובר'. פ"ח הא דאמר רב מאן דבעי למקרין בין למקרין לברך ברישא, קימא לנו כוותיה. וא"ג דרב הונא פליג עליה לשנה ור' אלעזר לתלמוד, לית הלכתא כוותיהו דהא תלמידי דבר הן ואין הלכה כתלמיד במקום הרב, ועוד לא שוו הרדי, ועוד רב מהמיר הוא. עד כאן לשונו.

ומלשונו משמע הד"ג אמר ר' אלעזר למקרין צרך לברך לתלמוד א"צ לברך, ורב הונא אמר צורך לברך לשנה א"צ לברך, דר' יוחנן לא פליג עליה דבר ולא מדרכו ליה בפי ר'ת. ותו אי הוה ר' יוחנן [פליג] הוה הלכתא כוותיה דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן פ"ק דביבה. (ף ד).

בד (ף א): אמר רב חייא בר אשី זימני סגיאין הוה קאימנא קמיה דרכ לתנוי פרקין כספרי דברי ר' והו מקדים وكא משיח' יודה ומברך ומתניין לנ' פרקין Mai מביך אמר רב יהוואה אשר קדשו נמצחו וצונו לעסוק בדרכי תורה ר' יוחנן אמר הערב נא ה' אלקינו את דברי תורה בפינו כר' רב המונא אמר אשר בחור בנו מכל העמים אמר רב המונוא זו היא מעולה שבברכות אמר רב פפה הילך נמרינחו לכולחו. פרשי"ו ר' יוחנן מסיים בה הци דבעי פתיחה בברוך וחתימה בברוך הערב נא כר' יערב עליינו לעסוק בהם מהבה ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל ול"ג למدني חוקך שאין זו ברכה והודאה על שעבר אלא לשון בקשה וודוד כי אמרה לא לשם ברכה אמרה אלא לשון בקשה וה"ק ה' שאתה ברוך למוני חוקך וזה היא מעולה שכברכות התורה לפי שיש בה הודה למוקם וקיים לתורה ולישראל עד כאן לשונו.

(פ"ה) [פר"ח] ואסיקנא אמר רב פפה הילך נימרינחו לכולחו nimma akb"o על דברי תורה עוד נימא והערב נא כר' וניכא אשר בחור בנו וכר' וזה היא ברכות התורה עכ"ל מיהו אלו רגילין לברך לעסוק בדרכי תורה והci עדיף טפי דעת דברי תורה ממשע לקיים.

ב' ב' (שכ) תנן התם אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו וקרו עשרה הדרבות שמע והיה אם שמו ויאמר וברכו את העם ג' ברכות אמת וציב ועובדת וברכת כהנים וכשבת

פנוי מה מבנים
שה להם הטע
בשחור

נתן לנו
זה רבה,
שאפילו
ה, חזר
ם שאין
למדת)
עומד
ם, הרוי
התורה
ר נפטר
ZONE או
רבה.
הפליג
ומברך
ז והו
בן אני
תחללה
סקיהם,
ספריהם
מי יש
ה הינו
ז וכרכ

ר כתוב
בתורה
ברכות
באותן
זו כמו
ע"פ
ואיזהו
ברכה
התורה
ש תמה
ז בעני
ז היה

לברך
תלמוד

בדבשו וכיון שהגיע למלך הוא שהוא יין ואמר בורא פרי הגפן דהא אפילו סיים כל הברכה כן שהכל על היין יצא דתנן וכיו' ז' לנ' פחח אדרעתה רחמנא כדי לסייע למילך העולם ונזכר שהוא שכר בתור עיקר ברכה אולין ועיקר נאמרה והוה כמו שישים בין' וא' ירי' ברכת שכר שאין (ברכת) ז' כאן לשונו משמע דוקא שלא ס' כאן מיביעא לייה, אבל אם סיים מיד שהכל נהיה בדברו וטמך פשיטה דלא יצא אלא ציריך לומו שנייה.

הלבות גדולות. מאן דנקיט יצא, אלא אי פתח ואמר בורע נהייה בדברו בורא פרי הגפן מא' ויצא, או דילמא בתר חתימה ואתניתן למפשטה מהא דתניא או' וס' במעריב ערבים לא' בתור חתימה אולין ולא יצא, ודין קא' מברך אתניתה בורע אתה ומילמר אתניתה סמכין. ולא מתניתה ומקשאה אהאי שנוי בא' יוצר המאוות ואמר הני ברכה שאין בה הזורת ה' איננו לר' ז' דאמור כל ברכה שאין בה הא לית בה, מלכות ושנין הא' כ'ין דאמור רבה בר' עולא כדי ביום ומרת יום בלילה ולא מש נמי כ'ין דפתח בתחילת ברכה ב' ההיא מלכות דפתחה אתניתה מסיפה כללו של דבר הכל הולן מי לא לאותוי כה'ג דלא י' בשહכל וחותם בבפה'ג וודחין לאותוי הנמא וחותמי. ומקשיין ז' תמרי נינהו ובריך על העץ ואסיקנא אלא כגון דأكل חמוץ ופתח ובריך בורע אתה אמר'ה וחותם על הארץ ועל פרי העץ יצא דאפיינו ברכ' אהMRI נמי ז'

מאי מכדי אכתי לא קニア לה והיכי מברכי' ואסר לנו את האروسות, אלא לקרש ברישא והדר מברך שבעה ברוכות, מידי דהוה אטבילה טעם מא' טבילה והדר מברך מושם גברא דלא חז' היכי נמי עד דמקדש לא' קニア לה ולא שנא מטבילה עד כאן הלכות גדולות. מיהיו היכא דמקדש את האשה בכף ובשטר ציריך לברך אקב'ו על קידושיasha ולא כשמקדש בכיה'ה מושם דטריך בטורה דמצוה דהיכי אמר בירושלמי (פרק הווואה הלכה ז') כל המצאות טענות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה וטבלה ו'יא קידושין בכעהה, משמע אבל שאר קידושין כף או שטר ציריכי ברכה בשעת עשייתן לר' הונא ולר' יוחנן עובר לעשייתן. וקיימת לנו' כר' יוחנן דפלייג ארב הונא התם בירושלמי דרב' ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן פ' קמא דביצה (דף ז') וכש'ג' גבי רב הונא תלמידיה. וה'ג' פ'ק' (דף ז') דפסחים. ז'

כו (דף ז') מקום שאמרו לחותם אינו רשי' שלא לחותם ושלא לחותם אינו רשי' לחותם. פשיטה היכא דנקט כסא דחמנא בידיה וקסבר דשכרא הוא פתח ובריך אדרעתה דשיכרא וס' בדחמנא יצא ואפ' ס' בדשיכרא נמי יצא דתנן ועל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא, אלא היכא דנקט כסא דשיכרא וקסבר דחמנא הוא פתח בדחמנא וס' בדשיכרא מי' בתר עיקר ברכות אולין או בתר חותם ברכות. ח'ש' בשחרית פתח ביוצר אור וס' במעריב ערבים לא' יצא פתח במעריב ערבים וס' ביוצר אור יוציא. בערבית פתח במעריב ערבים וס' ביוצר אור לא' יצא פתח ביוצר אור וס' במעריב ערבים יצא כללו של דבר הכל הולך אחר חיותם הברכות. שאני התם דקאמר בורע אתה ה' יוצר המאוות הניא לא' ברכ' שפיר אלא לרי' שאין בה הזורת השם אינה ברכ' יוחנן דאמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכ' מי' איכא למשמר (בדאמר) [כ'ין דאמור רבה בר'] עללא כדי להזכיר מרת לילה ביום ומדת יום בלילה כי קאמר ברכ' [וממלכות] מעיקרא אתרוייזה קאמר. ת'ש' מסיפה כללו של דבר הכל הולך אחר חיותם הברכות, כללו של דבר לאותוי מי' לא לאותוי הא דאמרן לא' לאותוי נהמא וחותמי. היכי דמי' אי' למא דأكل נהמי וקסבר תמרי הינו הר' דשיכרא, אלא כgon' דأكل תמרי וקסבר דנהמא אלל, פחח ובריך בדנהמא וס' בתמרי יצא דאפיינו ס' בדנהמא יצא Mai' טעמא תמרי נמי מיז' זיין. **פרש'ג'** תחלת הברכה אמר על מנת שהכל נהיה

לדבר טבילה ג' ג' שمبرך אחר טבילה מושם גברא דלא חז' לא מצי לבך קודם לכן הוא לשכה דלא אפשרליה לבך כבר עבר לעשייתה שمبرך לאחר כך ותו ראה דامر בירושלמי פרק הרואה (להלן ז') שהיטה אימתי מברך עליה ר' יוחנן אומר עובר לשחות ר' יוסי בר נהורי אמר מישוחות, מהה תחנה בשהה שאל'ה (דף נא). דאמר רבינה הילכתא (להלן) אפ' גמר כל הסעודה כולה יחו'ר ויברך, אמר רבינה מנא אמרنا לה דתניא טבל עללה בעלייתו אמר אקב'ו על מצות טבילה ולא היא החם מעיקרא גברא דחו'ר הוא והשתה הוא דמיחי ה' נראתה ונדהה וככל שנראתה ונדהה שוב אינו נראתה (ו[נראת] בעני' דליתא לר' רביבנא מג', מיהו דרבינה לעני' סעודת איהם). ולפר' ז' דפירוש התם דלית הילכתא כרבינה אם בא' לדרמה לאשר מזות תיקשי דפר' ז' אדרפ' ז' דהaca פסיק דמצוי לבך עוזר או' אחר ק'ש, אלא ודאי היה דרבינה שאני דמי'ר' בסעודת דאסור לאדם שיהנה מן עוזר' ז' אלא ברכ' וכיו'ן דעבר ואכל והגיע ברכ' אחרונה נצירך לבך ברכ' ברכה אחرونנה' משא'כ' ברכ' המזות הוואיל ואין אחורה ברכ' אימא אפ' גמר מעשה יחו'ר ויברך והביא ראייה הרוב ורבינו משה ב'ר' יעקב וצ'ל' דתנן סוף פרק ערבי פסחים (דף ק'כ'). ברכ' על הפסח פטר את הזבח וזכה ה'יא חיגת' י'ז' ותיתה נאכלת בראשונה והיכי משכחת לה לאו כgon' ששכר' ואכל' הזבח בלא ברכ' והביאו את הפסח וברך עלי'ו וקחני פטר, הא לא ברכ' על הפסח לא פטר וציריך לבך על הזבח ע'פ' שגמר ואכל' דהינו כרבינה. ודלא' כדרבי הרוב ורבינו משה ב'ר' מימון ז'ל' שכח' פ'ג' מהלכה אישות הלה' כ'ג' שאם קדש את האשה ולא ברכ' קודם קידושין לא' ברכ' אחר קידושין. מיהו אנו נהגין לדבריו שעושה אותו כברכת המזות. מיהו אנו נהגין שאין מברכין אקב'ו לקידושין ה' ז' ברכ' הקידושן הויאיל שתקנו שיש ברכות לחותם נישואין. ואסר לנו' את האروسות לעצמינו, מלוא דלא תסור דכללה בלא ברכ' אסורה לבעל'ה לנדה ומדרבנן. הלבות גדולות מאן דבעי' למנסב איחחא מבעי' ליה לקודשי ברישא ולכרכבי ברכ' אירוסין ולא נכיריך ברישא, טעמא

(8) Shalom, of Neustadt

הלכות ומנהגי

רבי בר שלום מברישטט

(דרשות מהר"ש)

יוצא לאור לראשונה ע"פ כתבי יד
בתוספת מבוא, מראה מקומות, הערות ונספחים

על ידי

שלמה י. שפי策

מפעל תורה חכמי אשכנז
מכון ירושלים • תשל"ז

יב. כתוב מהר"ש בשם מהר"ם זיל^ג, כי יש חופה בע"ש ומארחים בה עד אחר שקיעת החמה, שוב אין להדליק נר שבת, וא"כ אשה שאינה רוצה לקבל שבת לפני החופה, או הדליק הנר بلا ברורה קודם החופה, ואח"כ בחשיכה תפרק ידה על הנרות ותברך, או תאמר לכותי שידליך אחר החופה והוא מברכת עכ"ל.^ג

יג. מהר"ש הורה ואמר שכ"מ מצא בתשובות ישנות^ד, מי ששאה להתפלל מנהה בע"ש עד שענו הקהל ברכו ועדיין לא עברה זמן מנוחה, שאל יתפלל מנהה באotta בהכ"ג שבו הקהל והש"ץ מתפלליין, אחריו שהקהל קרשו היום לא יעשה חול אצלם, אלא ילך לחוץ אותו בהכ"ג ויתפלל מנהה של חול.^ג וכן הורו תלמידיו אחריו דורי מהר"א זיל' ומהר"י זיל.^ג

יד. שכח מנהה בע"ש וכור^ה, פירוש דוקא שכבר ענה הוא עצמו ברכו עם הקהל, או יתפלל שתים של שבת, דכיון דעתו קודש לא יעשה חול, אבל לא ענה עליהם ברכו

ומארח שרצה בחומן היישין שמא יהיה מאחר שלא שיריך כדי שלא יתקור עד הערב. עיין בתוספות בראש בכמה טכניין (מו, ב ד"ה במה) ושם מוכיה בהדריא שאסור^ו, ע"כ בכתה"ז. להלכה ראה ברמא בש"ע סי' רנ"ג ס"ב וכן בס"ג רנ"ט ס"ז שהביא את דעת המתירין, אך נצדך לההמ"ר כדעת רבינו. בעניין פתיחת התנור בשבת ראה עוד בל"י ס' 59 ובתשובות מהרי"ל ט"י ס/, וכן גם אצלנו בס"י תקל"א ומה שהערכנו שם.

יב. הנחות מנהנים לר"א טירנא, כנוג שול שבת אות כ"ג.
ו. הוא מהר"ם סג"ל מויינה, וכן מבואר בכתה"ז הנ"ל שם היבא דין זה: אמר מהר"ש פעמי' את היתה התרונה ואיתרו ברכות ניטואוט עד אחר שקיעת החמה, ואח"כ הלו גנסים בביבות והדלקו נרות. ובא מעשה לפני מהר"ם ס"ל זיל' ולפניהם בהענינה ואזכיר להם שההזה להן להניה השפהות שלחם להדלק, או הם עצם קודם הליכתם להופחה, ואח"כ בפיאתם לבית היה להם לפירוש ידיהם על הנרות ולברך. כי מ"ט מדליקין ביטום שלום בית, נמצא כסמוכה בידיה נגד האור של נר או בטל השלום בית, ולכך כסמוך עליו הי' עובר לעשייתו, וכשהורות ומכירה ידיה הוו שלום ביתו. ע"כ כתה"ז.

ג. בעל הגדות שם מהק"ז את שני אופני ההither: א. דלאחר שהיה דלקת וזמנת לא שייד ברכות. ב. דאטור לומר לנכרי להדלק, מיטום שבות, וראה בכיג"א שם ובס"ג סקי"א שהביא את הקושיות הללו, ועי' בוגהות רע"א שם ובכיג"ר רס"א, שתהנה גם כן דהה אין שליחות לעכורות, ואיך תברך האשה על הדלקת הגור, ע"ש. ואכינם שם במתנה ברכות (סק"א) ונראה שנדעתו לאסור אף בדיעבד להדלק בכחאי גונגן. ראה גם בס"ה מהר"ז סי' קט"ז ובחגדות דרמ"א בס"י רס"א סי' א' בסופו בנידון.

יג. פסקים ונתחבים סי' קג^ג.
ו. גם דין זה הובא במעט באורה לשון בכתה"ז הנ"ל דף 49 ביט רביינו, ונמשם והעתק כנראה לפסקי מהרא"ז, ראה בהמשך התשובה כאשר כבר ענה עם הקהל ברכו דין או שוב לא יכול להתפלל מנהה, והוא ע"פ המרדכי דשבת סי' רצ"ו שכתב כן, ע"ש.

ז. כמעט בלשון זו מזכרת התשובה גם בהרוכת הדשן סי' ד/, והטווה גם עט לקט יוסר א' 50 וכן הסימן הבא. הדיין גפסק להלכה בש"ע סי' רס"ג סט"ז – ט"ז, ועי' ש בנווי.

ט. מהר"א הוא רביינו אהרון נקריבו, מהר"ז הוא רביינו יפקב כายיגר בוינה או אויל המהרי"ל.

י. הגדות מנהנים לר"א טירנא, כנוג שול שבת אות כ"ג.

ו. עיין ברכות כו, ב, וראה ברכוב"ס בפ"י מילכות תפלה הל' ט"ז ובתוס"ע סי' ק"ה ס"ט.

ה שיקרה
בר ימוד
וציל.

בי פסחים
טסף זיל^ג.

ל תפלה
דר"ש.

להושיב
ל[ה]וֹא
מו' דר'
ד שרוק

ג'ים כו,
ראא כהו

הגמרא
וית ט"ז.

ט יוסר
ו יוזפא

ג תפלה
כה).

ט משה

ט טכسط.

ט בכתה"ז
ט ולא
ט עוזרות.

Isaac Tyrnau 15th

ספר המבاهים

לרבינו אייזיק טירנא

יוצא לאור על פי כתבי יד ורפוסים
עם שינויים נוסחאות, ציוני מקורות, הערות, מפתחות ומבוא

מאת

שלמה י. שפירא

מפעלי תורה חכמי אשכנז

מכון ירושלים — תשל"ט

11

ערבית של שבת

או אומרים (כו) ופ' אמר (ויקרא כג, מ)
(תהלים פא, דיה) תיל
ביום הזה יכפר ז
וא"ה 4 מ"ש [בשנ]
שווה, בנזן יעלה ז
בראשית שנאמר ב'
תורה דכ"ע (מודנו)
מנוחה בשבת ונאמ
שיאמינו הכל שהוז
וכו'. ורגליין לסייע
ותימה גדולה כי א
ברגילים. ומצתתי נ
ישראל מקדשי ש'

3) נכת"י נ' כומפה :
4) נכל עדפ' .12

הMRI של בחשובה (ס) הנורו וمبرך (מחידון י"ב דהigner שתי שע (ראש השנה י' ב) ט יותר גולדמים. וצרכין (כ) ¹ לפִי שיש אגו הדברים לגבי גוי שיד יודע לאילו חידושים מכאן בספר מטה משה ("ר"ש סק"ז ובכאו במשנה ברורה. מהගונים, ודרה באוצרו 678. ועיין גם בדרת מהדורות לנגה עמ' 11 (כ) 1 בד"כ נמצאת בצורה משובשת : "לפִי כלילי שבתו". בשני בגלוון. 2 אודות קי"ב-ג) ועיין בסור :

ומברכין אקבו^ג להדליק נרות או לכבוד שבת^ה ב'). וייחשוב בדעתו שלא לכבול שבת עד ברכו^{2(ג)}. ונהנו הנשים להדליק, שהם כיבו נרו של עולם, ומני שאין לו אשה הוא ידלק בעצמו^ד).

ויתפלל מנוחה חול, ואין נופלי בתהנון. קדיש שלם, ברכו מעריב וכו', עד ושמור
 1) גזע, דח' ודי': נר מה נורת צל כתת; גזע: נר צל כתת הוי נורת לכנוך כתת, נכתבי ז':
 2) גצת'י ז': וככל הפטוטיב: עד עיגין הנק מינו לו עד זרכון
 יכ' לו נרות לכנוך כתת.

הנחות המתכוונים

רואה (ס"י מ"ה).⁷ כתוב מהר"ש בשם מהר"ם ס"ל, כי יש חופה בע"ש ומארחים בה עד לאחר שקיעת החופה שוב איזן להדליק נר שבת [כלל]. וא"כ אשה שאינה רוצה לקלב שבת לפני החופה או תליך הנר בלבד ברכה קודם החופה וא"כ בחשיכה תפירש ידה על הנרות ותברך, או תאמר לגוניה שתדליך אחר החופה והיא מברכת, עכ"ל. דבר זה תמורה דאפילו לר'ת⁸: לא שיר ברכה בדולקה ועומדת א"כ יכינה ויחזור וידליקנה בפרק שני דשבת. וגם זה תמורה מה שהחائر לומר לגוניה וכלה, עיין בפסק התוספות דשלתי במה מדליקין (ס"י קל"ב) וויל': שלא לומר לגוני עם חשיכת הדלק הנרות, עכ"ל. וכן פירושי' במשנה סוף פרק במה מדליקין (לדר, א ד"ה ספק חשיכה) דגנרו על השבות אף בין המשמות. אך אמרינו בעירובין (לב, ב) שלא גנרו אשבות בין המשמות. עיין במאמריו⁹ שהחائر בעוד יום גדול להדליק וא"כ לפירוש ידיהם על הנרות ולבסוף כדי שתהא הברכה עובר לעשייתה כו', ומה שכמתה שנמצאת בקובץ שמברכין על הנרות בשבת אחר יציאת בהכ"ג לא שמייע ליقلומר לא ס"ל ולא מר בריה דרבינא חתום עלייה, תשובות מהר"ם מינץ (ס"י פ"ז).¹⁰ בקיים יש לעשותות גנות ארוכות שידליך עד הלילה ואי לא הוי ברכה לבטלה, מהר"יו (בדיןן והלכות ס"י כ"ב) וכן להדייא בספר אגדה (שבת פ"ב ס"י מ"ח) והגביאו

וילם זונטך מילן נאשן

WATER MOUNT

נִזְבֵּן נֶחֱלָה

REFERENCES

ל' טהראן

30

בג' צבאי' גודס אול' קאנט גולדן פלט'ר
בג' מיל' פלט'ר קאנט גולדן פלט'ר

סוחרים

שאנו מודע לשלב ימי זהה בימי נסח"

(17)

Bava Me'ah, Israel ben Hayyim

שאלות ותשובות

המאור הגדול הגאון המפוארם

מהה"ר **ישראל מברונא זי"א**

עם מבוא

ירושלים, תש"כ

(פ) מאן דלא שדה לא לישתי
פטיש החוק מהר"י פרץ
על כמדרונות חרב ועל זו
גו. על הדברים שנתנו
דעתי ואני צריך לחזור
למה לי, ועל הדברים ש
דבר גבולות ופצעו ונגע
חסמר שערת בשרי לקי
אין הדבר מסור לי בידי
רק הוא גברא כתוב מה
ומי יודע טמא יש להו
הלו. עצמי כאשר כתוב
לך בהדיחו חותם בהדי
וחביב יקבל דיןנה ובזה
שאין להחרר ו
שרא לוי מר בנו של שט
כמה בסע על שתן
לקבל עדות ומאנת ומחי
השבתי דבר בתרם שיש
בטיבותו, דמר שלא יצא
מר ידוע לי על הברור י
בני המדינה נוה בחלוקת
ובודאי וברור הוא שיש
ניחא להו בזילותה דהו
אחרים. ומיר להם כמ
שנתגלו החרשות עם
ה' כל זו לא אנס לך נ
ידעת הטפחים בין תבי
תצדק בדבריך. ומה שנ
גדול ומופלא על הר"ז
שולז במריה"ר זעיריקמן,
שהטלו עליו העונש הג
עשה בסומי בפרהטייא
כבר, כאשר הווער עליו ב
בדורותינו חלמי שתקד
כאשר ידוע לרבים, וגלו
לא כתבתי דבר זה הלמד
ביקרה דמר דפשיטה הוא
ו. [והיא בתורמת הרשן כתוב
לקמן פ"י]

וחמייהני הריenan קייל כמ"ד חצי לכם וחצי
לה, ומ"מ כשהנו בבה אנו מדליקין
גרות ואופין ומבלן. ועוד כיוון ההלכתא הכי
בטלה דעת חד:

שבע בפה ו לבטל בלבו:

(פג) נשאלתי אם רואנן ישבע להציל שמעון
מדיני גוים וישבע בפה ויבטל בלבו:
והשבתי יש חילוק בדבר אם לא פשע כלום
ונגע במנון וליכא חילול ה' או יכול
ראunan לשבע בפה ויבטל בלבו בשבייל שמעון:

(פד) נשאלתי על אשה שהזולקה גרות לשבת →
בע"ש ושכח להברך להדריך נר
שבת ולאחר שיצא הקהן נזכרה ושאלת אם עוד
יכול להברך:

והשבתי דלא להברך כלל אע"ג דבריש חולין
בא"ז והג' באשריר אדם שחת ולא
בירוך קודם השחיטה יברך אחר השחיטה והכיסוי,
שאני חתום דזמן שחיטתה הוא אבל הא לא זמן
הדרקה היא לכן לא תברך, ושמא תראה חסרון
בגרות ותטה ותתקן. ועוד להדריך להבא משמע.
אבל על השחיטה לשעבר משמע כדף' תוס' בריש
פסחים, וכיון שתכננו להדריך שוב אין להברך:

(פה) נשאלתי שהחון מתי ייפטול הקול:
והשבתי שהשיר עבודה היא כמו שיר של לויים
על הקרונות וצריך לבסומי קלא שנאי
ויהי למחרצים ולמשוררים להشمיע קול אחד.
ופרש"י בפרק דחולין (כד ב) שיא נשמען כאילו
הקול קול אחד, וכשאינו יכול לבסם הקול או נפסלו
לויים בקהל, והפללה במקומ קרבן, והשיר לעכורה
שנאמר הבוחר בשירי זימרה, לכן כל זמן שקולו
הוילך כפשווט כשר אבל אם הקול נשמע כאילו
הוא מרתת ושבור פטול לחון: ...

• [רת' קובל פלוני מעות מ. ה.]
• ונהל דף לננט בשיר כי רשי' ויתר [פרשנים] דיקי'
כמו בנות צעה עלי שיר פי כל אתה:
... [הוובא בשכנתא סי' גג אות יג מ. ה.]

(פ) (פה) וגם באוthon קהלה בודמוני' בכתובה
בשיישי בשבת בחמשה יום לחודש פ'
ורצת ר' אלה לפסלון. ונ"ל דאין כאן בית מיהוש
אע"ג דכל למטה מעשרה לשון רבים והל' למכתב
ימים אין קפidea דמווח דר"ל ה' ימים בחודש פ'
וא"א לפרש בע"א, ובריש פ', דעתו כתוב המרדכי
אדם דילג האלפים והמאות ולא כתוב רק פרט קטן
סגי בכ. ועוד כתוב רך אלףים כשר וכ"ש הכא, אף בגט
בפ' המגרש בגט שהובא מהגר דשינה כמה ملي
ממה שנוהגים לכתוב מ"מ אפשר היה כיוון דמווח
פיירשו וביארו, ואף לענין דיני ממונות מוכחה
בפ' גט פשוט דאפי' לא כתוב רך ראשי תיבות
כגון ה'מ ר"ת חותמי מטה או קפ"ל מעות • וכח"ג
כשר גמור ומפקין בה ממנה, והה בכתובה
ולא שייך לומר דהו מזוייף מתוכו דמה זוייף
שייך הכא אטו אי כתוב חמץ ימים והל' למכתב
בלשון כורח המשאה או גבי שנים כתוב חמשה שנים
(זהא פסול) [דניפסול] זהה כתובה או שטר אע"ג
דמוחח כוונתו מתוכו לא תהא כאות בישראל דא"כ
גנעלת דלת בפני לוין, דאין לך שטר מותוקו
בלשון זכר או נקבה, כ"ש הכא דיים לשון מעליין
הוא, ורואה מאה' עשרה יום או עשרים יום, וטעם
יש בדבר עשרה ימים כל אחד הוא יום בפנין
עצמו וכן נפל לשון רבים על תשעה ועל עשרה,
אבל אחד עשר יום שנים עשר יום או יום כל
הוא, כמו והוא לי שור ותמור, פ' כל גדור פ'י
שנים לעשר שנים פירוש שני פעמיים עשר
ולא הזוכר כאן שום יום בפנין עצמו וכן צריך
לומר יום ::

(פב) שמעתי שא' שאל את מהר"י וויל' יצ'ז
מי שמתענה בראש המשנה אם
 רשאי לעשות מלאכה והשיב דאיינו רשי לעשות
מלאכה דהו אוכל נפש לירידה ליתא, א"כ מילא
איתסר כל מלאכה, דוא כתיב לא תעשו כל
מלאכה אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה
לכם. [ע' שווית מהר"י בדינים ופסקים סימן נ"ד]:
אע"ג דאישורי לכ"ע שאני הכא כיוון דסביר
כמ"ד (ביצה טו ב) או כולם לכם או כולם
לה' א"כ כיוון קיבל עליו כלו לה', איתסר ליה
אפי' להדריך נר:

השבט

לענין שער

גראן מונדיות

אברהם אנטול

הנחיות והשעות

א' אבנזר י"ג
עומתות וקיטים (ס"ק ג') מה אמרו. אף נס נסמכנות וזה כל' חום כהנפר עין ז' וכו' והם נלה כוונתו, נ"ז יושין ט' (מל' מה) מה סמכנותי:

(ג) בבעוד כה מפלה
למי צלמה ותמן הטענו כי,

כ נסודות ימאנץ פ"כ
בתוכ בטין צורק קטן
והכ"ג דנוטה:

ב שיין סלי מנדס מזע
הנבראש פימן רפג מומ ית
צאנטן דער מיטכח הווע צמלוּ
אל גראָן זונע אַלְמָן

רעהך"ל כלון סיק ט-ט:

למונרכיה [דרומות יג] כהיב
דגירות מונרכיה בס מחד נט
בכanton ובס פדר האגדון מל
המלחיצות, מך לן מלך אין נר
להפכו למלך ימים;

בגדודיש טויהל טוּג
ממעלי פרסה ט מנד פוריס
בונגד, למאנט נמנגד מיזרטס

לעתן סכ"י סרכט ר' הקדש
[מגדות ירושלים מס' 2]
במהר ב]

וְלֹא תַּמְלִיכֵנָה כִּי־בְּבָבָר
וְזֶה יְהִי־בְּבָבָר כִּי־מִתְּנָה
כִּי־מִתְּנָה :

קְבָבֶץ וְהַזְּמִינָה
קְרֵיְפְּטָן כ"ג, מִתְנָה מ"ה,
צְבָנָה לְפָסָם הַמְּכֹנָה

וְזַהֲלָתָם. רֹמֶה מֵהַסְּכָנָה
כִּמְנוּמָה לְזַעַם כְּךָן הַבָּמוֹד
:67

רשות ותפקידו נס

האריב, ומוציאיה אונשיים. וכן איש מברך לאשה ווועצאת יידי חוכחה אם עמודת היא שם, לא בענין אחר. ועיין אליה רבה זט-ק. ובמגילה יש אמרם שאין מוציאיה לאונשיים, דאיין דרך כבוד ציבור בךן, ועיין סיכון חרפ"ט (סעיף ב). וא"ה השם וכמא" (אות ד) י"בואר עד:

לשםניה ליתרונו ונומינא נס, והטמננו, והקיפו בפיו ואושם, הרואות
זימה היה מוחדר השם. ומשם המשיכו מוסיפים בנותה הנכונה, להראות
זה, ועינן ב' ח' צפמוד הול' דיא' זאיכא: ⁷ (ב) קידוד, עין ט' ג' ואמ'
הדריך כל הנורוות, יראה דלא יברך אחר כך נזובים ברכות א' היינעומן,
שאנן לה משך כון דלא יברך אחר כך נזובים ברכות א' היינעומן,
אומרו בילד שני, הא לאחר הדלקה ביליל ואשנן לא, ואימתי שייכרו
ושיע' סוף עס' א') היוינו בילד שלישי ואילך, דברכות הללו לא נתנקו
כי אם מהדלקה. ולא רמי לומן דרגל שאמרו אפיקו בשוק עידיבן
מ. וב, ועינן פרוי החדש כאן צאה א' ריה וכ'יש שהחניון, ועינן מ' א' [סימן]
תעצ' [ס' ק'] א'. ומיהו ייל' שעשה נסם שהחניון הרואה נמי מביך
(אוחו) [אותן], כבՍעיף ג', והוא הדין כאן ע"פ שהדלקה כל שלאל
בירוך בהולקה מברך על הרואה, אבל ברכה להדלקה לא, דבר עבר.
ומייהו אם הדליק נר אחד, ייל' מברך אשר נרות בילד שני ואילך,
אע"ג דנו אויך ריך בזווה והשתאר למאחדין, כביסמן תרע' א' [עס' ב'],
מכל מקום הא כתוב במ' א' בא' בס' כ' [סימן] (תרע' ג') [חרעב]
ורברכה קאי על قول', ומטעעם אם לא היה דעתו לך' מברך אשא.
וזויה שם יברואר, ומכל מקום קאי' שאל' דמצואה לייכא, ריך
למאחדין *: (ג) ואיזו. עיינן ט' ג'. דש' שבת כ' א' שלא הדליק
בכיתו עירין', או ליוישוב בספינה. ועינן כ' ח' צפמוד הול' דיה זוקאן.
האט' פירש מל' עדין לאו דזוקא, ואפ' שעדין היוינו כל הלילה,
אע"פ שידליק בילד כ', דלא תימא דלא יברך בראשו שהחניון
הריך ליל שני שהחניון. בא משמעו כל' כדי מברך שהחניון. ובילד

כינור הנר"א

הדרעתם בעל העיטור הניל, שכובן [וְאַתָּה] שם ומיהו יט' לזרות רשות יוכן להלעגין בר חיזיבר דרבנן, כמו כן בברך לאבינו וועלן לבןן שבעה ומונאי אחוריהם זי' החובתם במגילה לרבי יהודה כר', ע"ש שכובנו לבן אמרנו הגוזנא, לבן כן קאמר רבי יהודה בפרק ז' דמגילה [בצ'ה]. א' כל שלוא בא מארות כר', שצטבנעם דע' והאר פוטס איג' פוטשו מל' נצחון כר', אלא לע' פריטס שען דגדגןן, יכול להלעגין. ולפי השם שכובנו בחוספות מגילה הניל' דשאני סוכנא שחייה נבר כבר מהירין, ולווארה לא היל' הקשה מה אטה דמגילה. אבל לתא, דמשמען דרבנן דרבנן דרכבר ר' יהודה דCKER דאיינו יכול לפוטס בזאת דלא ונבה מועלם, ובן ברך נוגמרא שם עכ' לדובין מא' טעמא, וכבשנו בשום דבריו יוס', ובשם עבל כבשרא מיל' ורבנן נזהר שיכל להחיזיא אף שלוא ראה מעולם, ועל רוחך צרך רוחר כמו שזכהו הוטפות בראש השנה ט. ומיהו בסוכנא אין ונפק פינדי דקדאנין, דקדאנין לא לאל כבר היורה, ודסוטתניין דפרק הילובן ובבא סוף ען: דלא כווזיא, כמו שחייב ט. וכן הוסיף גיגיון הגולן היל' לא כווזיא, ומפה נר' יוס', ולא דקרון פטור מל' הרו הגנה דוקא, ודקרון ט. כאן אמר דורתא לא כב' יוס', ולא דקרון על קידוש ושרר דברם בכל הדשין. ועוד אפקון ט. ואין אפיקו בהגנה הייבם. וכן פסק המודכי בפרק ז' דמגילה [בצ'ה]. ע"ש. ואין נפק מינה אלו בקטן:

תורנו א) (ב' ב' ב' א) הגדילך בלא ראיון. והוליך אליו נהר דורה באל ח' הדנבה, וקדום נבר הולקו נזכר מעירין לא ביך ברבות דרכו. אם יש לו לבן, נהרה לנויד דברת שעה ניטס ושהחינו בוודאי יש לו לבן. וזרה לא אפללו לא נבר ונבר אחור אחור, והוא גרע מודואה בעקבות, ובשיטה אך של אל-הנבר בחלה וארון בכון נבר, וכוכב נבר לא טנו. אך לשיטת האורתוגראפיה שבספרים דאך אישו דמלכת עליו ביבריהו אין זרין לבך, והויה כיוון סייגן בהדריך לאו בירן, והוא בירן הוי האל הדריך, בירין ווא נגמץ, מה שאין קד יוכבד הדליק לאו בירן, שירדי לבך אוכב. יcin שאין הכרה על מעשה דולקה, לא הכרה נזונה וואך ובפשוטו נהאה ובשחיתינו על הפוך, אך לעדיהם הרומי-סיטון רכיה [עכין] ג' דאמ לא בירן בראשונה בברך ביראה שינה, וגע על פ' כי נואה ואם אבל ולא בירן antis מבחן שעוד על איהו, והוא הנחם הכר בער השמחה של הדריך השם הדריך, ולא בירן עד אצלה ענין חדש, אבל הבא שאן שין צין, כי, וביצ' בערך הגס בברך, וגוע מבדה לעלמאן), אף בברחות ימי' סיטון [קעכין] פצען ב' בגב בשם מהריל דיבך לכ' להברות קודם שטחיה להדריך היין להלטה, אבל בידנדס נזואה לענין דיביך נס ווונן אהיב. ואזרובה, נהאה לילדיין קון מפה והדריך הרוכ' א' ולשפטען דרי' כן, דהה פיטיא דכל ברכותה בברך עבור לעשייןן, אבל דראי ולענין זה חנן לא שין לך לאן עבור לעשייןן, והות שפצען דבל כל פלט להלהה פיטיא בקדמת. אך לענין דיבך להדריך, לאזרובה הכר בערך בעזה, כוין ציירק הרצבתה בכור ציאן בבר אהוב, והרשותה הווא רוא ליהירן מצח, אס שין לבך עלהן, ואין לזכיר אביה מפנההנו שעניין כהדרין נר באל כל אהוב, ובדרילין בון בברחה, הימן והדריך מטה הזוא של איזיא עצמן בשל חבירו אלא ישתה הרצבתה בעגנון, וכוכב שאנו זוגה לצאת בשל חבירו ונזהה לעשות הרצבתה בעגנון, כמבל א' לאן לאדריך, שי לוכר דלא שין לבך. והאריות להדריך הרוכ' סיטון [קעכין] הרוכ' שבתוכה, והדריך, ואהרי נודע לו שהאריות והדריך להדריך גוד נו נהר, אם בירן לאו, והש בירין, ועוד, שהאריות כתה ב' [קעכין] סיטון ותודע עטוד הרכ' דיה ותודע באירועון בסיס ארחותה [סוכב] הראותה, וממה דנטק העטוד דעתו הרכ' בירינה הרכ' בירינה דעריך בערינה דעריך בערינה דעריך. והרטה דמסות דדריך און בירן. ובאליה בהר סוף פיטן גול תנכ' באמת לדידי' המבוקש ש'. וופל שבן בירון ריקון ודרין לא בירך גול, דעריך לבך. ואיך הדריך במתולקון תלבק, יריש לנדז' ולומר דרכ' אס נבר אחד נבר הדריך בירן לבך, כוין דעריך שין' [קעכין] פיטן לאם נון בה שבן מחתה בכתעדו לא ציאן, אס' כל משן הדריך בירן מבוקש

ב' א) הברקה ברכה כריך כריך
א' אבל בזום יי' אן להקדים
כיבינער עיי הנר. מראת
שפאפלו הדיא ביה אפל שג
הברקה ברכות דילן לזרק יהט לאוד
בנורו גאנט במו בלולו, אפללו הבי'
אט בערו דדק בזום יי'
לאוד הנר גראט
ויחודה ולזרק ביל ייד
[ב' ט"ט ר"ט וט"ט]:

יד אפרים

לחשכה, עין מ"א [סימן] חיל"א ברש היסמו, י"ש:

דלא בהנחת צבי. ולכן לדינו י' עם הברכה עד שתו שלהם יומ ויבך ואם לא יקشا לפניו ליטול תכיף יותר עדית. — ובדבר אם בכף שנונין להבנק יש בוה ואיש בכתב אלא בע"פ כשייה' אצי ייד�.

סימן קט

בעניין פתוחות וסתומותו

יד מרחנון תש"ו.

מע"כ יידי הרה"ג מהרי"ד נשליט"א.

ענף א

בדבר קושיתך על מה שאין עוש לכ"ע דהינט שייה' ההפך בסי' רפ"ח סקי' משום שבירך להתח והיה. ודאי תמהה כדברת הדתלה אלנו שננתן לא מעכבה ובם איינו ח אף שנקטם הר'יך ורמ"מ. עיין ?ב' שבכגו שננתן כ"ה טיטין בו שינו בהתחלה מיבות אחרות בם מסתבר של פליגי בהכלחה אלא אף לו רק מנהג הסופרים בעלמא כמדוק' ר' וכבר עברו לה ספריא תקנתה מ' אלא שהסופרים סדרו כך להתח' בתיבות אל כדי שייתה על האר' ואך שיש ודאי לסדר גם באופן אותו בשיטה אחרת אבל סדרו דבר רק יתבלבלו כל אחד בכתיבתו ולא י או להאריך בשביבו וזה ולעתו י' אפשר סדרו הסופרים במקומם ג'כ או שטופרי מקום בעלי התווע' לא ע' ודאי אינה תקנה בדין הכתיבה דוק' סדר הסופרים בעלמא. ואך אם ני שמאן שלא יתבלבלו כל אחד ב'

ובצעם רשי' גם לברכך אך אם ירצה להחות עם הרכבה עד לאחד שלשים אלף יורח עזיר. ואך שפטך לברכך בהסfir המותה אדרעתא ולהזר ולקובעה שמאן זה סובר הנחת צבי שצורך להחות. לע"ד אין שיק' זה בל' בירך בשעת קביעותה שעדרון לא נפטר מהברכה דמ"ש מתפלין שהגיהם קודם עלות השחר שכשיגע חומן ממשמש בהן ומברך במפורש במנותות דך לי' וכתבו תוט' שם דלא רך בתפלין שהמשמש מצוגה אלא אף שהעתוף בצדית קודם הימים כשאייר היום א"צ להסרה טליתו כדי לחזור וללבוש דכין שימוש בו יכול לברכך עירש ובתוס' סוכה דך לי' כתבו טעם ע"מ שהביאו מירושלמי שיכל לברכך אוור העטוף לפי שהמצוות מושכת כי' שתואר מעתוף ועומד עיי'ש. וצריך לומר בטעם המשמש שתואר רך להיכר בעלמא שעוסק בהמצוות בשעה שמאן. וא"כ גם גמוזה נמי בן דשיך לברכך אף אחר שכבר קבע וימשמש בו להיכר לעוסק בשעה שמאן. וגם שמעין מותוס' עוד דאי אם נחלק מתפלין ולא היה טום מעלה אחר העטוף במתה שימש בשחלת היה יכול לברכך בשיטר טליתו ויתענוף בו אף שהטרו אודעתה דהכי שכח'ג אם בירך בעטיפה ראשונה לא היה צדיך לחזור ולברך. ואך שאפשר שסביר דבפטט טליתו אפי' היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מדי צדיך לברכך בשיטת המחבר בס"י ח' סעי' י"ד אבל הא לא הביאו מותוס' וזה ראייה לדין זה משמע שכילון גם לסביר כשיתות וירא שברם"א שם שא"צ לברכך. ואך להמחבר מסתבר לע"ד שהוא רך בפטט כדי ליכנס לביבחים או לילך בין העכדים ולא בפטיטה בעלמא שלא לזרוך. אך העיקר דכין שלאל בירך עדין עלי' ולא נפטר מהברכה רך שאן יכול לברכך משום שעדריך עbor לשיטות מועל והשפט ודריך לולבשו להחשייב עbor לשיטוון זעכ"פ הא אחר שפטטו אם לא ילבשנו עיד הפעם לא יקיים המזוגה מכאן ולהבא הו שפיר עbor לשיטוון. וא"כ גמצא שאך אם נחלק מזוגה מתפלין מאייה טעם שלאל יברך אחר שכבר נקבע ע"י המשמש לך' יכול ליטלה ולקובעה עד הפעם ויבורך או דלא בהנחת צבי. אבל באמת אין להקל ולא יצטרכך ליטלה אלא ימשש בהמצוות כשיינו השלשיות ים ויברכך כמו בתפלין וציצית לתוט' ואיספק כן גם גמ' בש"ע סי' ח' סעי' י' עיי'ש.

ועיין בחודשי רעכ'א שם שהקשה על מה שכוב הטמי' סקי' דבלבש הטלית קטן בעוד שאן ידיו נקיות א"צ לה מזום דאותה שעה לא חוי כמו לעניין טכילה דמברך אה'יך דהכא הרי יכול לפסות הגבר ולברך וללבוש שנית. וא"כ מפורש ברעכ'א ג'כ

הט' סקי' שמחיב בתניות שיוישבים בכל יום נמי ייזו שפטור כיוון שאינו בכל יום. ואך הכלים כיוון שאין מונחים שם מחתה שהוא חדר העשי תלה נשי' שם כלים אלו אלא מכיוון שהיו מונחים שם מטהלה נשארו שם לא נחשב זה דירה כיוון דלא געשה לך. ובשאול א"צ לה שפטות שבכל פעם ופעם הוא שאלה אחרת שהרי יכול לחזור בו ואך אם היה בקניון הבעלים יכולין לחזור בהם מכל השנה גמי הא עכ"פ השאלה יכול שלא יוכל פעם השני לברו שפטור ממזהה. ובשוכר על שנה לחשיש פעים בשבוע הוא הבעלם שיש ג'כ לפוטרו מטעם דלעיל.

יריד�.

משה פינשטיין

סימן קעט

๗๖ אם יש לקבוע המזוהה בבית שכורה בתוך שלשים יומ ואם לברכך או או לחייב אחד שלשים

כיד כסלו תש"ד.

מע"כ יידי הרה"ג ר' נח בראייר שליט"א.

מה ששאל יידי אם לקבוע המזוהה תיקף או להחות עד לאחר שלשים יומ' שהיה מתויב בכית שכורה ושוארה. עיין בפ"ת י"ד ס"ק י"ז בשם אש' אברם דרשאי להחמיר גם גם לברכך קודם ל' יומ' ובנהלות צבי לבעל הפית נשאר בצע"ע דאול' יותר טוב להחות עד שיתחיב. ולע"ד דאי ואוי להחמיר בדירה שודתו לקביעות לקבוע מיד דוא דעת סדור זהה' לבעל הו'יך שחביב מיד ומכוון מהשיך כדאיתא שם בנחלת צבי ולכן אף שרוב הארכנים זולקין עלי' מרהוראי להחמיר. וכן גנויגין העולם בדירות ששורין לקביעות שאין מחייב. ורק בדירות ששורין בקאנטרעס למותה הקץ יש אולי לחות משום דחתם הוא בעצם עראי אף אם הוכח להשות יותר מל' יומ' דעתם הדירה שם הוא עראי וכי' שיזדמן לו שיתור טוב לפניו לילך בחומרה לבתו הקבועה בעיר יילך ממש. ובדיות אלו יודה גם ההריה' שפטור קודם ל' אבל בדירות היזוע שהוא לקביעות יש להחמיר.

תקנה ממש להתחילה בתיבות אלו מ"מ יקשה על תחלתו סדורן לממה לא סדרו באופן שיויה ההפסק באמצעות שתיהה סטומה לבלתי עלמא.

אבל באמת לא קשה על תחלתו סדורן ומה שהנحوו לכתבו והיה באמצעות שיטה ומונחים חלק בראש השיטות, דהנותן וורא"ש הא כתבו דוגא מהמתה שהלאה כמו' פתוחות ולהרבעים הוא מהמתה שנות צורת סטומה ונמצא שכ"ע מודים בהמנוג אך למר הוא מהמתה שלכה פתוחות ולמר מהמתה שלכה סטומות וא"כ אין שיק לחשות דיישו באופן שיאו סטומה לכ"ע דה להט' ורא"ש שהיא פתוחה עשו כן משום שעריך פתוחות וכן על מה שהנינו הקדמוניים לא קשה כלל.

אך למה שמסיק ורא"ש שהלהקה רק יכול לעשות אף פתוחות וכן כתוב ורא"ש שמשנו קצת מהמנוג ולא יגיחו כשבוע ג' או תי"ת בסוף השיטה וכן בראש השיטות לקים הא דאמר והידינה לנו בסטומות, יקשה קצת דעתין יותר טוב בסטומות ורשאין בשיבול זה לשנתה המנוג ההן לן לשעת ולעשות ההפסק באמצעות כדי שתיהה סטומה לכ"ע. אבל א"כ שפיר חירץ הש"ץ דבשינוי הנה הא יצטרופ לשות גם את ראי השיטות וזה אין כדי לשנות לא מביעו אם נימא דהש"ץ סובר שבשbill שלא יתבלבב כל אחד בכתיבתו עשו זה בדין תקנה ודסדור מהמתה וראשי השיטות שאנו אין יכולין לשנות ולעboro על התקנות בין שכר נם בעחות, זא' שטם התקנה היא ורק למתלה מ"מ הא לא ברוח כלום זטם סטומת הוא רק למחילה, וגם פשט שיטה אסור לשנות טום דה עbor ממש על התקנה כיוון שעז' תקנו שלמתלה יתחלו השורות בתיבות אלו אף שלא תקן לפסול וליד' לדבר שבעצם הדין יש חלוק בין שבديעד כשר והו הלחמהה רק הור בעלמא, וגם הא התקנה עbor בודאי וודין סטומה לעשותה באמצעות וא' הוא רק לצתאת שיטת הו' ורא"ש שיורד מספק לא הו' ואין לעbor על זראי בשbill קיומ ספק.

אלא אף אם נימא דגם הש"ץ סובר שאינה תקנה אלא סדור טופרים בעלמא מ"מ אם האמת הוא כתוב' ורא"ש שנות צורת פתוחה גם הקדמוניים שהנויו סדור זה ידעו שהוא פתוחה דה לא פליגו התוט' עלייהו ומ"מ לא השוו לה אלמא שסדר והוא היה עדיף לח' ממעלת סטומות וא"כ אין כדי לשנות הדאזרוניים לא יכול למיילג פליגו.

делא כהנולת צבי. אך לדינה יותר עדיף להבחת עם הברכה עד שיהיו שלשים ים וימשש במזווה ויברך ואם לא יקשה לפניו ליטלה ולבך ויקבננה תיכי יותר עזיף. — ובדבר אם יש אישור ריבית בכוס שנוגן לרבנן יש בו הרבה פרטים ולא אשיב בכתב אלא בע"פ בשיה' אגלי. ידיזון,

משה פינשטיין

סימן קפ

בעניין פתוחות וסתומות במוזה

יד' מרחשון תש"ז.

מע"כ ידיזון הרה"ג מוהר"ר נתן גטו גריינבלאט שליט"א.

ענף א

בדבר קושיתך על מה שאין עושין במזווה סטומה לכ"ע והיינו שיהי' ההפסק באמצעות הש"ץ סי' רפ"ח סק"י משומ שצרכ' להתחיל שיטה שביעית וויה ווא תמה בדעתבת להחלה השיטות בתיבות אלו שנגנו לא מעכבה וגם איתן חיוב דין דילתכללה אף שנקטם הרץ' ורמב"ם. עיין בתום' מעתות דף ל"ב שכתבו שנגנו כ"ה שיטין במזווה א"כ בהכרח שינו בהתחלה תיבות אחרות באיזה שיטות ולא מסתר שפליגי בהלה אלא אף לרץ' ורמב"ם הוא רק מגנג הסופרים בעלמא כמדוק' לשון גרייף שכטב וכבר עבדו לה ספריאח חקנתה משמע שאינו תק'ח אלא שטאפרים סדרו כך להתחיל ראש השיטות ובתיות אלו כדי שיטה על הארץ בשיטה אחרונה ואף שיש זראי לסדר גם באופן אחר וויה על הארץ בשיטה אחרונה אבל סדרו דבר קבוע לכל דידי' שלא יתבלבבו כל אחד בכתיבתו ולא יבואו למעט הכתיב או להאריך בשיבול זה. ולחוט' שהוא כ"ה שיטות אפשר סדרו הסופרים במקומם ג'כ' איה סדר קבוע או שטאפרים מקום בעלי התוט' לא עשו סדר בו, אבל ווא' איניה תקנה בדין כתיבת דוקא אף להרי' אלא סדר הסופרים בעלמא. ואף אם נימא שהש"ץ סובר שמאן שלא יתבלבבו כל אחד בכתיבתו עשו בדין מה אין גמו גוט ניכ' ציון צביה'

(24)

Kluger, Solomon ben Judah
Aaron, d. 1869

ספר

שאלות ותשובות

האלף לך שלמה לארבעה חלקים שולחן ערוך

מאת
הרבי הגאון האמתי רבן ומארון של ישראל קדוש עליו
מן שלמה קלוגר זצ"ל

חלקים א – ד

יצא לאור במהדורות צילום
ע"י הוצאת ח. גשלי
ירושלים תשמ"ט

25

כ' יש דעת ריש שליחות לנכרי לוחمرا ו' ש' דעת הריטב"א דבכל דהדבר נעשה בפרהסיה ברבים אף מכה ומכר הוי ר'ת וגם עכ' שבוט וראי הי' ו דעת התב'ש דכל דוחול שבט בפרהסיה אף בדרבן נחشب מומר לחול שבט לך' חיליה לעשות כן רק כפי כת הראשונה מותר לעשות אם א' בא' בע' :

ט"ס' ק"ח. שא' אם מותר לילך על פיצוט אציגע
בשבת הנה זה ודאי
אסור וההולך הויב מחלול שבת בפרהטיא ועיין
בתבבש שכתב דה מהלול שבת בפרהטיא אף
בדרבנן הויב מומר עיינש:

ס"י ק"ט. שאלהתו באשה שקנעה מנגעלים ביום ר' דוחה"מ מהונוני אומן וראתה שהיא בחצ'י מל'אכתם והוא צרכין עוד תקון קצת ואולס הי' שהות ביום שיוגמר מל'אכתם קודם יוט' וקצצו דמיות ונזכר בינויהם לשלו'ה שליח למחזרתו ביר'ט באור הבוקר בעת פתיחת הדתנות עם המעות ותקבל המנגעלים ושאלת את פיו האורה דשלוח המעות ביוט' ודאי אסור רק ציווה לשלו'ה המעות בעיר'ט ולקבב המנגעלים ביוט'.

לדעתו לא יפה הורה ראשון מ"ש רום' מ דבנרי
בעות קנות דבר תמורה אמר שרוב הפסקים
הסבירו לדעת ר"ת דבישראל מעתות ובנכי
במושיכה עין חומ' ס"י קצ"ד ובי"ד סי' ש"כ
וא"כ לא קנה היישראל רק כמשך ועוד אף אם
מעות קנות כאן כיוון דבעת שנחנה המעות עדין
לא נגמרו המנעלים והויל דשלב^ט דלא קנה כיוון
דלא גנמר והרי קי"ל אף בהוכר העבר הויל^ט
דשלב^ט עד שנולד וה"ה בזה ואף דברם"א סי'
ר"ט מבואר דחנתנו הפירות מקרי דבר שבא ליעולם
כבר מבואר בסמ"א דתרתי בעין שיהי בעין
וממילא קרבו משמע הא אם לא רבו ממילא אף
דדהוי בעין ל"מ עי"ש א"כ הח' גן דשלב^ט ועוד
נראה דבלא"ה אסור מכח אין מביאין כלים מבית
האומן ואף דהרמ"א התיר במנעלם הינו בזמן
דדרך ה"י רוב אומנים שעשו עצמן למכור כשיודמן
ירוב העולם לא היו הולכים לאומניין לעשות להם
מנעלם אבל בזמנינו אדרבא רוב העולם הולכים
לאומנים עושי מנעלם ושוכרים עצמן לעשות להם
מנעלם ואין בחרין לנקות מה שנעשה ממילא
הנקרים טאנדריטים כי אמורים דזה עולין להתקלקל
יימוט בהר לבד כיון דרבונו צוינו לאנושים הולכים

ט"ז קי"א. ע"ד אשר שאל במא שנותר לומר ק"ש אחר צה"כ בביתו ומסתפק בעש"ק בלילה אם לומר קודם ק"ש שהוא ספק

א'

שליחת

ספר

התעדירות תשובה

חלק ראשון

תשיבות בירורי הלכות וחידושים סוגיות

על שו"ע אורח חיים

מאת גאון ישראל וקדשו רכבו ופרשיו בוצינה קדישא
חסידא ופרישא מאורן של ישראל

רבינו שמעון סופר זצוקין

אבייד ערלווי (במדינת הונגריה) י"א

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל כתוב סופר זציל

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל חותם סופר זציל

ולמעלה בקדש ז"ע

סדר ונערך בתוספת הערות והארות

"עקבי סופר"

מנכחו הג"מ עקיבא מנהם סופר שליט"א

ז"ל ע"ז

מכון להוצאת ספרים וחקיר ב"י ע"ש החותם סופר ז"ל

עה"ק ירושלים טובב"א

שנת תש"ג לפ"ק

שנת המאה וחמשים להסתלקות מרן החותם סופר ז"ע

טול גמלים שמוסר נבדלן בז'ו"ע כדיותהן כטוו"ט (ס"י תק"ה ס"כ), אבל לפ"מ דוחה לה בס מהנהן בכך מל נככ"ג לו חמוץ טול גמלים מוסר צבוי נר של מיל"ו ושרי, וכך ליהוט ג"כ צמגנ"ל (בס"ק כ"ג) דק"י"ל דברי, ולפ"ז נס גני"ד וכוה מותר דבריו נר של פתת נר מיל"ו כויה, ויותר מוכ שיטף נס חמוץ כויה שיכניך מיד בז'ו"ע בצעם ברולבך.

זעורייל כוון פְּרִירָא לבדליק טהרה נר כל סכנת כנס שכוח
לנורך בלילה, מ"מ בחוויז מועל מלו' לבדליק מכבאי'
כוי סכנת חסוך לבדליק ומולות כבדליך מותלה מלו' מצעוד
יוס אַל יוֹעֵד, ח"כ כוהן סכנות לנורך מנו'ת פְּרִירָא לקיוט טהרה
כיוויט וכוהן סכנות קרוינה, מטה"כ להט כפיפס ומהי כלחט
פְּמַזְזָלְטָה מְשֻׁבָּצָה זְבָבָה וְמַבְּרוּעָה.

סימן קכב

ירוט שחיל בשבת ובירכה בהדלקת הנרות רק על יו"ט

שאלה: בזע"ט מהל בכתה וכתמה כתמך ולמ זיליכ רק א' לכדליך נר טל יו"ט א'), כמהן גורייכ לערק מוע פטס לכדליך נר בכתה ב').

הנה כמה שבדילקה כבר וולס פניך גל חכמי ברכבת מוחרם נטחיקון, מ"מ לנו מה שבודג זמניה (ס"י רס"ג סק"ה), וככית הופך גנ"ס וממלחמות צב מ"ד חמר שקיימת בעבומת ובטלת חוויכ רוג'ה נקלן סנה לפני הקומופת ולזילוק כנור גלען ברכבת קודס הקומופת ואלה"כ נחיתוכת הפלות וויל פל בענויות ותמדון, וגיהלנו כגדיר) ולין כבדלקת מיקר כמולה רק בעמאות שוניות בבחנה שלור כבר יוחיל גולן ז', ולפי' כוב מורה טיטים לא כמאנצ'זון, וכדפסק ברמא"ס בכ' דרכות (פי"ל כ"ב) יהלום גל בירך פודר נטשיהן וכול נברך כל גן מעך במונה, כמה שבלחחותה נורוכת נברך קודס כתהלהם המורה אביחי כבדלקת

מלולבן ו'ל בקונטרס שביתת השבת אות ה' (ונדרס בריש ספירו פרוי צדק חלק בראשית) ובוואלךתו כבר גמר מצוחו, מ"מ אפשר דגם לטעם זה לא נגירה מצוחו בהדרךתו ונמשך ג'כ' כבזה שדליך אה'כ, ובפרט לטעם חוויב הדלקה ממש עוגן שבת, ככדי شيء הגר Dolok בעת אכילה [עיין בתוס' שבת (כיה ע'ב) ד"ה הדלקה], או לטעם דעלום בבית בוזאי דאין הדלקתו גמור בזחצחו ואדרבא עיקר מצוחו היא בזה שדליך אה'כ, ושפירר יכול ללבך אה'כ, וכן מבואר ג'כ' בש"ע הרב בקו"א (ס"י רס"ג סקק"ג). וע"ז ביוםין דחוגכה (ס"י ב'א הערת א') ובקה"י עמ"ס שבת (ס"י י"ט) [וכוה מצינו ג'כ' בוואלךת המנוחה בבייהם ק' דאין המצוה בעצם מעשה הדלקה כי אם דעיקר מצוחה היא שהייה הנרות دولקות,cdcתב בחו' הגר"ח ו'ל מריסק בה' ביאת המקדש (פ"ט ה'ז)].

ומה דמבהיר בדברי ק"ו הגראע"א ז"ל בחיה לשׂו"ע (שם)

הוועג כתינו ופכו רוחה ל' כתו', וכן לפסוקין תנ"ט
ויז"ט פנו קומות כן כמנור גבילים (ר' ט"ה), ה"כ לפסוך
לפנור על חסוך בנהו יוס נזרך מורה ולמהה, קנס סאס
בנ' ימס בסמוכיס או נזה, וממו באן הפתור במג'ן זוה.

והנה בזיהון זין לס יוכן לנווי לנווי סכונות כו"ה דצנות לפ"מ פסק בנוור (ס"י פ"ל"ז) כי"ס ומלהיכם חיליכם נוליכם לנווכך חיליכם היליכם מדרצנן, בסוג פאלמץ"ס זכ"ל צנחת (ס"ה כ"ז) פסק כי יוזף דמליכתך מהינה לנווכך לנווכך מס"ת לפסוח, וודאי כתוב' ע"ז נורחים כסוטרים, דבסי' ט"ח סל"ה נקט סתמאלי כרמץ"ס, והולו נעל מניין (דס"י ט"ז) כתה המלה נכתה כפוניה כנוגה, ווותהיכ בכינול דעתה כרמץ"ס, וזכות כהה ג"כ נקמת (ס"י פ"ל"ד ס"כ"ז), וממאנע דלמייך קוויל ככטורה, וישין צמג"ה ומתקה"ס (דפתייה להר' ט"ז ותק"ה), מ"מ לענין צנחות דצנות נוצרן מלו, צין דצנות דצנות כו"ה רק מדרצנן, וכל סמוך כל בטור מכך קול גמיהל'ל צדרצנן, וופפהרט נוצרן מלו, דיכיו מליכתך טהרא"ל כו"ה, חכל צוין טכו"ה מזריק בז"ע, ובמ"ז כו"ה מנוס צמה"ה מ"כ כו"ה דצנות דמווקה ווותכו.

המודבר י כתום פסחים (מ"י ט"ה) ד"כ ולו היל מלה, וכחצנו
וח"ל ונולך לוי"ו וככיו פרטינן נעלן זוך בצח
גיטית צו"ע לנו מטוט וקורותה שמה כיה היל נלמר כהויל
מכוח מותה בצח היל יטטו צו"ע ולו יטטו חוכ כה
היל כל נט דיו"ט פכ"ל, ח"כ ייל נס כז כיוון דהיל יוליך
עתה צו"ט נר בצח היל יוקל נבדליך עוד כהו זוך וו"ט
תומם צו"ט נר בצח היל יוליך זוכ כהו זוך וו"ט
תומם גיל כה בזוט קרווב ומזה, היל יט מהליך ובצלאל נמיין
הילו"ג סיך פפיר בסדרו זו כל הפסחים כיוון דע"כ נירק לטוטו
ציו"ט כהו כללו סיך כהו"ג צו"ו יוס וכלה יוכל נכוונה
מממו צו"ו יוס, היל לפניו נר ברגמו גניבורו מהי מביין, הון
כהו משליך נמקום חופל, היל סמוך לפרט שכבך נכח מהנו, (ויל
ושם לפקסק כיוון זמגרכ נכליך נר כל תבצה היל מודר ע"כ
בשופט זה נזיך בנת), היל היל חיינו ונכח ממו כהו נר

וְשָׁ

ט'ב

א) היו דלא בירכה "להדליך נור שבת וויט". (ודע דבשו"ע לא הזכיר בהדיין דבכה"ג כולן בברכה אחת, רק הח"א (כל צ"ה סי"ד) כתבו והעתקו במ"ב (פי' ר"ס ג' סק"ד, ובש"ת תקי"ד סקסטה"ח) אלא דגביב יה"כ כתב הרמ"א (פי' תרוי"ס פ"א) דבכה"ג שחל בשבעת כולן בברכה אחת, ואין כ"כ ראייה ממש לשינוי החתום דיש סוברין דאין לברך עי"ש. מ"מ פשות הדבר דיש לכלול בברכה אחת, ועיין סוכה (מ"ט ע"א) ובשו"ת הריב"ש (פי' שפ"ד) ובשו"ת בית אפרים חז"ה (פי' ד) ובכמ"ל).

ב) ר"ל היבא שלא נזכר בתוכ"ז.

²⁾ ראה בחר' רבינו על שו"ע.

(ד) ואע"ג דבזדילקה נר שבת אייכא ג"כ משום כבוד שבת כוכמבוואר ברמב"ס ביה' שבת (פ"ל ה"ה) ומה"ט אמרו בשבת (כ"ג ע"ב) ולא יקדם להדרlik, ומה דשיך לכבוד שבת אינו אלא כעשוה קדום השבת וכבדייאר הגות'ך רבי צדוק הכהן

Eger, Akiva ben Moses Guens

זה חטש מה צדיקים יבואו ב

ספר שאלות ותשובות רבי עקיבא איגר

למרנא ורבנן גדוול מרכן שמו

רבי עקיבא כהרב רבי משה גינז זצלה"ה
אב"ד ור"מ בק"ק פוזן והטירנה

מהדורא תנינא

הודפס לראשונה בווינה

בשנת תרמ"ט לפ"ק

ועחה יוצא לאור בס"ד ע"י המשתרל

ע"ה דנייאל ביטון ס"ט
בעה"ק ירושלים ת"ז

שנת תשנ"ח לפ"ק

בסיווע מכון המאו"ר להוצאה לאור

שע"ז ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ז

סניף חוויה מחרוזי טען מוסדרת אורות התשובה

שאלות ותשובות

רבי עקיבא איגר ט סימן יג

מורוצה לעם א"א לזכותו אלא למי שיסכימו
שניהם, כן נראה לענ"ד.

ולגביו DIDHO לא הוחזק, ואינם מחויבים הקהלה
לקבל אותו לבעל תפילה, וכיון דצורך שהיה

סימן יג

[ברכת נרות חנוכה כשלא בירך קודם קודם הדלקה]

חנוכה מצער רואה,^ב וכי בשביל שהדלק ג"כ פקע
מן חוכם זה.

ואף דבגהגת ש"ע (ס"י חרע) כתוב בשם מהרי"ל
דיברך כל הברכות קודם שיתחיל להדלקה,
הינו לכתחילת, אבל דעתך ונראה דמברך נס
וחומן [אח"כ]. ואדרבא שם קצת ראה, מרהורץך
הרמא"א לבתבז זה הרין כאן, והא פשיטה דהוז
בכלל כל הברכות. דמברך עובך לעשייתן. אלא
ודאי דלענין נס זומן לא שייך כי"כ עובך
לעשיותן, להה השמעינו דמ"מ לכתחילה יברכם
תחילה. ויש לדוחות. ומ"מ הסברא נראה כמ"ש.
אך לעניין ברכת להדלקה, לכארוה כבר גמר
מצותה מיד כשהדלק נר אחד, דמה שמוטפי
הנרות רק מחמת הידור מצוה שלא שייך לברך
עליו, ואין להביא דרישך על ההידור
דאנו מברכין כל ב"ב, אף דמדינא נר איש וביתו

לידידי הרב ר' יצחק יצחק אב"ד בק"ק מעוזיהה.
עד שאלתו כמו שהדלק נר חנוכה בليل ח'
ושכח לברכ על הדלקה, ורק קודם
שהדלק כולם, נזכר עדין לא בירך, אם יש לו
לברכ או לא.

נ"ל בברכת על הניטים והחניות אם ארעה בן
בליל א' אף דמיד שהדלק הנר גמר מצות
הדלקתו, מ"מ מברך אותם, דלא גרע מרואה
דמברך נ"ח, דפשיטה אף שלא בירך מייד
בתחלת ראייהם, מ"מ מברך בעור שרואם, ה"ג
כז. ואף לשיטת החולקים על הב"ח וס"ל
במדלקת אשתו עליו בביתה אינו מברך על
הראיה, הינו כיוון שיוצא בהדלקה, א"כ הדלקה
וברכתה כאלו הדליק הוא בביתה משא"כ hiccia
הדלק ולא בירך, מה"ת נימה דיגרא כהו מה
שהדלק מלאו לא הדליק והיה מחויב בברכתה ונר

סימן יג

א. הב"ח ס"י תרווע כתוב כן עפ"י המדרכי שבת ס"י רפס. ואולם בב"י שם כתוב, דהמרדכי שם אינו מברך על הראיה. עיי' ש"ז רמ"א ס"י צט שהאריך בברכי המרדכי. וכן רדכונה ורבינו כאן למ"א שם סק"ב שהליך על הב"ח. ובאמת שתי ריעות אלו אם חור וمبرך, מקורן בח' הרשב"א וחר"ן שבת מג. א. ו'ול הרשב"א: הראה שתים מברך, מסתברא בשלא הדלק ולא הדלקו עליו בתק' ביתו ואין עתיד להדלק בלילה. הא לאה"כ א"צ לבך, דלא מציינו יו"צ מן המצויה וחור וمبرך על הראיה (וכ"ה רדיא בטור וו"ע ס"י חרעו סע' נ). ויש מרובותא י"ל דפירוש א"פ שמליקון עליו בתק' ביתו צורך לבך על הראיה ואין להם על מה שישטמו עכ"ל. ולא דעתו אמאי הביא ורכינו דרישך וזה שמליקון על הב"ח, ולא הביאם בשם, השו"ע והמג"א. ובאמת בעין הגילון על ש"ע או"ח ס"י תרווע כתוב בנוסח אחר: לשיטת האחוריונים הסוברים שאם אשתו מטלחת בביתו א"צ לבך וכו'.

ב. מא" דפשיטה לה לדע"א לאחר שהדלק אף שהנרות דולקות א"י שוב לחור ולברך להדלקה, אין הדבר פשוט כלל וויקר. תחילה יש לומר עפ"י מה שהעלה לרדייא האו"ח ח"א ס"י כה וט"י שפו שככל המצוות כולם ביריעך מברך אף לאחר עשייתן. וכן נקט לדיאנה השאג"א ס"י קו ועי' ש"ך יור"ד ס"י יט ובנקה"כ שם, וודוק. ואף אין ימוא שרוב הראשונים חולקים עליו, הרי כתוב הרמב"ם בהל' ברכות פ"א הי' שמצויה שיש משך ומן לקומה, מברך אף לאחר עשייתה, וכן חפילן שمبرך עליהם אחר הקשישה כל עוד מינון. וא"כ י"ל הדיה נר חנוכה כל עוד שנרות דולקים יכול לבך. וכ"כ הפרט (ש"ט פ"ג סע' ד) בדעת הרמב"ם בדור חנוכה וויל': הרי שהדלק נר חנוכה כל ומן שנרות דולקים חור וمبرך ... או שכבו והנרות של חנוכה ... היו אלה מועות שא"י לתקון, וכן פשיטה להה המג"א ס"י רפס סק"א לענין נר שבת שאם שכחה לבך, יכול להברך כל ומן שהגר דולק. ואולם הפרט ג"ט ס"י תרווע במשכ"ז סק"ב ס"ל שלא יברך בככל המצוות שאין להם משך ומן, וכן נקט באשל אברהム ס"י רנס דנ"ר רע"א או"ח ס"י תרווע כשם הפרט ג"ט בא"ה הל' שבת ס"י רפס סק"א.

ג. בעין הגילון שם נספָה: ואף רבפושטו נראה דשחינו על הפ"י דאף לדעת הרם"א ס"י וכ"ה ראם לא בירך בראה ראשונה מברך
בראה שנייה ואעפ"כ נראה ראם אכל ולא בירך אינו מברך עוד על ראייה, הינו דחתם כבר עשה והשמה של התחרשות
הפרי, ולא מカリ עוד אצלו עניין חדש. אבל הכא ל"ש בן, עכ"פ ברכה תנש מברך ולא גרע מרואה בעלמא.

ד. בעין הגילון שם בנוסח אחר: איז רלענין נס זומן ל"ש כי"כ עובך לעשייתן, להה השמעינו דט"ט לכתחילה ורכינו מקודם.

שאלות ותשובות מהדורא תניינא רבי עקיבא איגר

הידור לא בעי לברכוי, ועוד דהורי כתוב בבב"י בשם "א"ח וכו' עיי"ש". ובאמת כפי הראיה ב' מהב"י, ראייה לסתור סברתו הראשונה, דῆמה דנקט הטעם דעתו היה בשעת הברכה על כל הנרות שצורך להדליך, משמע דבלא"ה היה צריך לברך משום הידור, והאללי' רבה (פס"י הג"ל) כתוב לדיק מהב"י אם אין דעתו לכך דסביר שלא יהיה לו יותר ואח"כ נזדמן לו צורך לברך עיי"ש. מ"מ חווין הדperf"ח נקט לסביר פשוטה משום הידור לא שייך לברך, א"כ הדבר בחלוקת שנייה, דעתה הפר"ח דאין לברך, ודעת הא"ר רבucci ברוכci.

ומ"מ לדינה נ"ל בנ"ד יש לסמן ולברך, דיש → לצד עוז, דאף בגין אחר גמר הדלקתו, דיברכ, כיוון לצריך שייעור להדלקה משתתקע החמה עד שחילה רגל מהשוק, ועי' ש"ע (ס"י מרעה) אם נחן בה שמן פחות משיעור לא יצא אפילו דיעבד, א"כ כל משך הדלקתו עדין מצוחו

ואינך בכלל המהורים, זה איינו, לשאנו התם כיון דרצונו להיות מההדרים כונתו שלא לצאת בשל זה המدلיך, ומילא מהובי מדינה. וכמ"ש הקמג"א (ס"י תרעס סק"ט):

ומה"ט קשה לי בם"ש הרמ"א (ס"י חרעד) ונגגו [להחמייר] בנסיבות חנוכה שלא להדלק אפילו ממר לנר, ובמג"א שם דבר א' סגי לכל בני בית, והוא מ"מ כיון שאין רצונו לצאת בהדלקתו של זה מה מהחיבים מדינה בהROLקה והו נר חנוכה ממש וצע"ג. אבל לעניין מספר הנרות, מיד שהدلיך נר אחד יצא ידי המוצה, וההוספה רק מכלל מהדרין, י"ל שלא שיק לברך עליו! ועיין בפרק (ס"י חרעד) שכח נשלתי, [על מי ש]היא עומדת ליל ז' וכטבורה שהוא ליל ז' והדלק ז', ואח"כ נודע לו שהוא ז' ושצරיך להדלק עוז אחד, אם יברך [או לא]. [ו]השבת, כיוון דמצות חנוכה נר איש וביתו ואין הו מושם

ה. ברמ"ס רפ"ד מהל' חנוכה מבואר מהדורין הוא שוה שמליך, מליך נרות בוגר מספר אנשי הבית. א"כ וראי שאין ראייה מהדורין שמליכין על הידור. ואולם כפי שבtab' רע"א מוכחה בדעת הרמ"א שהורי כתוב בס"י תרעא ס"ב: ו"יא דכל אחד מבני הבית ידליך. ובבית הלי עה"ת (ל, ב) הקשה עליו מובי הרמב"ם הגיל. וקרמו בשוח'ת נלייא מסכת או"ח ס"י. וראה גם בשוח'ת הבנין שלמה ח"ב או"ח ס"י נת. וצ"ל הדוד"ם א"סובר כפי שכח רע"א דההידור הוא שאינו יוצא י"ח ע"י אחר, אלא מدلיך בעצמו. וראה מה שהאריך בוה מラン הנרוי הל' חנוכה.

ג. שמא כוונת הרמ"א והmag"א אף לאלו שנחותים כשותת הרמב"ם שמליך אחד בוגר מספר אנשי הבית, ז"ע בזה. לעין מהדורין דב' תנובה מצינו רואין רומה להיזיר מזויה, שבשאר מזויה, הדרה והזרור מזויה, ואילו הכל הוא יותר מזויה. וועוד וההידור של מהדורין אינו חוספת הידור בעיקר המוצה, אלא הידור שלא יצא ע"י הבעה"ב אלא להדלק לבך. וא"כ ההדלקה של כל אחד לאחר מבני הבית יוצא בה את עיקר המוצה אשר שלא יצא בהרלקה של בעה"ב. ה"ה י"ל רדק הידור ומהדורין אין חפשתו שיצא י"ח בוגר הראון שהדלק, והיתר הוי משם הידור. אלא שמי שמליך נרות חנוכה בוגר הימיטים, א"כ יוצא ירי המוצה בדלקה של נרות כמספר הימיטים. ויש לעשותו לה טומין מקוצר פסק הרא"ש שבת פ"ב ס"י ד מהטור ושי"ע או"ח ס"י תרעא ס"ב שכחובו דמצות נר חנוכה להדלק ביום הראשון אחר ובשאר הימים מוסיף והולך. ולא הוציאו כלל עיקר המצות ורין מהדורין, וכן כתבו שווה כמהדורין מן מהדורין. אולם לפ"ז וברינו י"ל שמי שורשה להדר ולהדלק בוגר הימיטים לפרש יורה הם, אינו יוצא י"ח במספר הנרות שאותו כמספר הימיטים. ע"י חסר משה או"ח שם משלא' ברעת הש"ע ה"ה שב"ש וכ"ה נחלקו בעיקר הרין, ולפי"ז יש נפק"ט הכא בבשר הנרות אינו מביך על הידור, אלא על עיקר הידן משום דלא יצא עדרין י"ח קודם שהדלק, וכמוון שעשו דבר חדש, ולא באתי אלא לעוזר. ש"ר בשת אמרת שבת כאב סוד"ה ח"ר שכח כדרכינו מבלי שנחיתת להחזרותת בג"ל בדעת הש"ע ויל': אכן נרא לאו בוגר דודאי (ההידור), רק הוא התקנה מהדורין夷יש המוצה באופן והו. וזה מהדור אין עשו נ"כ אלא מוצה אחת כמו המدلיך נר אחד, רק המוצה שלו הוא באופן והו. וכןן אם שכח לברך עדרין הברכה שייכא ביה, דלמהדרין כל הנרות מעיקר המוצהם. וכןן נרא מהשובת הרמ"ס שבאכזריהם, בסוד הדלקת נר חנוכה (עמ' ר) שכח על הנר הנוטף. ובזנות בספרים וראיתי כן בהלכות קצוצות (עמ' פא) שבעיקר הדרין בכלليلת מוטסף נר אחד, ואם כליל להדר הידרין רק נר אחד יצא י"ח. וה"כ בלילה טסחה או"ח טסוי"ו שהנרות הנוספים אינם טפלים ממשם הידרין והו בעיקר המוצה. אך לא נסתיע טרבי הש"ע שלא כתוב עליים שם הידרין. וכוקבון בנטה הנדרולה ספר ב' (ורשא תרין) עמ' 30 ס"י ומצאי שהגאון האדר"ת וצ"ל עמד על דברי הש"ע ויל': בסימן תרע"א נפלאתה מעד על מラン המחבר גם על מラン הרמ"א ויל', שלא כ"דין נרות חנוכה כלשון וגמ' וכל הראשונים ויל', מצוח נ"ח נר איש וביתו ומהדרין וכ"ר וההידור מן מהדורין וכ"ו. ומסתיחסם ממשע שוחבה הוא על כל אחד מישראל למכור כסותו וכו', גם על כל הנרות כפי ההידור שכותב אח"ז. ומשמע טסום שקבלנו עליינו לחובה ואין לנו להקל עוד בוה כלל. אבל לא כן שמענו מהמנ"א בכאן ומכל האחרונים, ומודע שינו לשון רוכחים: "ל במא שנ"ט הרבה הרבה לדינה, ולא מצאתי עדרין טי שעופר בוה. ואכמ"ר לעיל כבר קומו לו בערעה וו. ולרייא אין נפ"ט לעניין למכור כסותו בין שיאנא י"ח בוגר אחר, רק נפ"ט בשכח לברך ונזכר קומו לרדרlik כל הנרות, רלא חשב ברכה על הידרין כשמיינן רוכחים, רק על עיקר הידרין. וזה מה שניתן להבן מדברי הש"ע והרמ"א וו ותו לא מידי. ח. ויל' הפרק שם כשליטות: ועוד שחיי כתוב בבב"י בשם א"ח מי שלא הדליק בלילה נ' אלא ב' נרות, וזה מעשה כלונייל, והסכימו שדרлик מה שחרר להדלק, וא"צ לברך פעם ארתרת.

אף אם רגע אח"כ כבתה הנור אין מוטל עליו להדליךון. ואין שום גרעון במצבה מה שאינו דולק יותר, וא"כ י"ל דמקרי עברה מצוותה. מ"מ כין דכייל הרא"ש בחדא, לקורות שהיוי מצוותה, י"ל דמקרי עובר לעשייתן.

גם דעת כמה פוסקים דברכל ברכות אם לא בירך עבור לעשייתם מברך אח"כ. עיין ש"ך י"ד (ס"י יט ס"ג) א"כ בגין בצרוף הנני סברות, א', דעת הא"ר דמברך על ההידור, ב', כיוון דמקרי שעיהוי מצוותה משך הדלקתם י"ל דמקרי עובר לעשייתן, ג', דעת הפוסקים אם לא בירך עובר לעשייתן מברך אח"כ, מכל זה נראה לסמך ב"נ"ד דיבורך.

אולם אם קודם לדהליך נרות הנוספות כבו הראשונות דבזה י' ליכא סנייף הנ"ל דמכח שעיהוי מצוותה מקרוי עובר לעשייתן, כיוון דכבתה ואוזא מצוותה לגמרי, הדרין (לפסקא) [לפסקא] דרכבותה הנ"ל הא"ר והפר"ח אם מברכים על ההידור, וספק ברכות להקל [ומ"מ מברך זמן], כן נראה לענ"ד.

ל

קיימת ונמשך, ועיין הרא"ש פ"ק דפסחים (ס"י ג') כתוב הטעם דמברך להתחטף בציית להניה תפילין, לישב בסוכה, ולהדליך נר חנוכה דיש בהם שעיהוי מצוותה, והלשון מורה ע"ז להיות עטוף בציית וליישב בסוכה וכור' ולהדליך נ"ח [יש] שעיהוי במצבה, כדאמרין משתקע וכור', שחכלה רגלה מן השוק עי"ש. הרי דמדמה נ"ח לציצית וחפילין דיש שעיהוי במצבם. א"כ י"ל כמו בציית וחפילין מברך גם אחר הנחתם דעתין עוסק במצבם הוי כמו קודם עשייתן, ה"ג י"ל בנ"ח.

ואף דאיינו דומה למגמי דשם עוסק במצבם במה דלבוש, וכן מזווה בפתחו ולא ברכ' בשעת קביעתו אף דאיינו עושה מעשה, מ"מ כל רגע הוא חחלת מצוותה,داولו נטלו המזווה לא יהיה לו המצווה מכאן ולהבא. וכן בולברכתו תוס' דנענוו הוא מהמצווה ומקרוי עובר לעשייתן, היינו ג"כ דעכ"פ אלו לא היה מענען היה מחוסר מצות נענוו, ומוטל עליו לננען, משא"כ בנו חנוכה דכל שבשתה הדלקה היה בו שמן כשייעור,

כ. ראה לעיל העירה ב ש"כ בספר הפרדים שיכל לבך כל עוד הנרות דולקות ומרמה להחפילין ולציצית ט' ל. אוח הנאנן רבנן רבנן צבי נ"ז וראנו ש"כ והמאירי פסחים שם, וחולק על הרא"ש וויל': וקשה לרביבה (שמצואה נמשכת מברכן במל"ר) נר חנוכה, אלא שמתISTICS מארח שציריך ליתן שמן בשיעור שחכלה גבל מן השוק, והוא הוא אכן עשייתה נמר מלאתה. ואין זה מתישב, שהרי ההדלקה היא המצווה ואם כבתה אין ווקק לה, ע"ש. ואולם ר"ת (שהוא בעל שיטה זו) כבר השיב על קר (והוכא בתוס' ר"ד פסחים שם), אף שכבתה אין ווקק לה, מ"מ הוא ציריך שהדלק, שהרי אסור לו לכבות עד אחר שעיר או מן ההדלקה. ואולם הר"ד שם ובה דלאו מילאה היא, ע"ש מעמו ונמקומן. לא. לפי זה יוצאת שרע"א הורה לבך להדלק רק בגין קודם שהדלק כלולן. ואולם לפי ב' התעמים האחרים שכתב, יכול לבך להדלק כל עוד הנרות דולקות וכן כתוב בספר הפרדים שם. יב. בעין גלין שם ונספי: גם רוצה לחור ולהדלק הנר שכבר נבנה, מ"מ אין לו לבך. אולם לפי מש"כ לעיל הע' ו' בשם השפ"א, גם בכח"ג יכול לטרך, וזה. יג. דלענין זה מהני ההדלקה ודגרות הנוספות. והאריכו האחرونים את חנוכה ופורים איכא זמן על עצם חיים. ונקטינן דיליכא. ראה משנ"כ ס' תרעא ושביה"ץ שם. יד. במשנ"כ ס' תרעו ס"ק ד הביא בעניין והדינן העולים מתשכבה רע"א כאן. א. שאם נוכר קודם שהדלק כלון יש לו לבך אף על הדלקתן. (וע"ש בשעה"צ ראף שהפרט מגנייה דין זה בצ"ע, הוא רע"א) העמיק והודיח בוה וציריך כמה סברות, והחכמים ראתם נוכר קודם כל הנרות (ברכות טס"ה) יכול לבך אוחותם. ב. שאם נוכר לאחר שהדלק כלום אין לו לבך ברכת להדלק רק ברכבת שעשה נסם שהחכינו. וכבר העורתי לעיל העירה י' שרע"א ציריך שמכברין על הדור, כיוון שבידרין דורייה נוכר קודם שהדלק כלולן. אולם לפי מש"כ עפ"י הרא"ש ועפ"י הש"ך, נמצא שיכל לבך על ההדלק אף לאחר שהדלק כלולן כל עוד הנרות דולקות. ובפרט לפי מה שהובא כן מספר הפרדים. ויתיר מה מובואר בספר הפרדים שرك לאחר שכבו הנרות א"י לבך. ומשמע שבදלקות אף לאחר חצי שעה, יכול לבך. וצ"ל ראף ואינו מהויב יותר מחצי שעה, מ"מ גם לאחר מין יש כאן קומם מצות פרטומי ניסא שכנו חנוכה. יוכל לבך גם על הקיום. עיין מא"ס ס' תרע"ב סק"ג. ולענין ברכות שעשה נסם ושחכינו ראה מה שכתב בוה הפרט מגן ס"י תרע"ב סק"ג. עיין ש"ת פרי הארץ ח"ג ס"י ובשות' שודה הארץ או"ח ס"י מג וכח סופר או"ח ס"י קללה.

Asher ben Hayim, of Montshon

בעהויה

ספר הפרדים

לרבינו אשר ב"ר חיים ממונתשון
תלמידו רבינו יהודה בן רשב"א

על הלכות ברכות

ספר השולחן

לרבינו חייא ב"ר שלמה מברצלונה
תלמידו הרשב"א

על הלכות ברכות ק"ש תפלה ותענית

וספר מצות זמניות

לרבינו ישראל ב"ר יוסף מטוליטולה
תלמיד חבר של הרא"ש

על הלכות תפלה שבת ומועדים

יוצאים בפעם הראשונה עפ"י כתבי ייד
עם הערות ומדראה מקומות

מאת

משה יהודה הכהן בלוי

בשלחו שנת תשר"ט לפ"ק

ניו-יורק

עורא ובית דיןנו תקנו לנו
אותן ברכות שמהוכרין בפרק
אם"ה הנוטן לשכוי בינה להבוכו
(שנוי) [שכוי] נאמר בפסוק ע'
תלויה בלב, וע"י הבינה אדם
שהתרגנול מכיר גם כן השעו
לתרגנול שכוי. וכחכו רבינוינו
בקור שחביב לבך, כי מאה
יתברך, מה לנו משמעית התה
כגון אודר ישראלי [בגבורה] וע'
לבך. אבל בשמיות התרגנול
כדעת הרמב"ט ז"ל שכח ש
שרבינו יעקב החסיד³ ז"ל שא
התרגנול אם מביך לשכוי בין
ואם הולך ייחף בגן ביה"כ וכו'
לו, אלתו כי זקנה אמר⁴ וכו'
ברכות היה להשלים מהא ב
ברכות של ש"ע ע"פ שהוא
הшибו לו. וכ"כ מורי ז"ל:
ומסתברא לי ומהשין כי
הפושט בגדיו ביום וחזר ולובוי
דבר ודבר⁵). שברכות אלו לא
בשער לפ"י שנראה אדם כאי
אמונתך, ומזהה לשם יתרך
ברכות הנוגנים שմברך בכל
שילבש בגדיו ירבו הברכות ל
בכדי, שכל המרבה בברכות ש
הרואה מדגרסינן במסכת י'
נאמרין⁶), ובעשר שבחומש ז'
ביה, אר"ל משום ברכה שא"
אתה אין לו להרכות בברכות

moboa b'm"b ס"י תרע"ו את ר'. (3)
6) חוס' ר"י מפרש שם ד"ה כי,
ועי"ש בכ"מ ובספר המתנה עמוד 1
10) וכ"כ הארכות חיים ה' מהא 1
10*) אילכה ג' כ"ג. (11) יומא ע.
משום ובחות' מגנות ל. ד"ה ס"ח וע'

לא מברכין אחר הקידושין מיהא בא"י אם"ה אקב"ו לקדשasha, כיון שהיא
מצוח עשה. תירצ'ו המפרשים⁷) ז"ל دائم נחינת הקידושין מצוח עשה, דכתיב⁸)
כי יכח אישasha, רשות. ורבינו יחיאל מפריש ז"ל כתוב החט בפרק קמא
דכתובות⁹), מצוח עשה הדיא, כמו מצוח פריה ורבייה. והיה נהוג לברך בא"י
אם"ה [אקב"ו] לקדשasha¹⁰). וראיתו מהא אמרין בירושלמי¹¹), על המצוחות
כולן מברך עליהם עובר לעשייתן חוץ מקדושין בעילה. והטעם משום دائم
מברcin על המצוחות אלא כשניהם על המטה, ובאותה שעה אי אפשר לברך משום
לא יראה בך ערות דבר עד גמר הביאה. שמע מינה דודוקא קידושין בכעילה אין
מברcin עובר לעשייתן משום לא יראה בך ערות דבר, הא שאר קידושין מברcin
קדושים. ולא מצאי מי שקיים דבריו מן האחרוניים ז"ל. ואחר כך צויתו
ובאה לידי תשובה מהרב אלפסי¹²) ז"ל, ומברך בראשא קודם שיקודש. אבל לאו זה
ברכת [קידושין] שכחובו שם רבינו יחיאל ז"ל, כלומר לקדשasha [לא כתוב].
אלא אורחה שאנו נהגין עכשו¹³). ולקמן בעניין ברכת חתנים אריך בוה יותר
בסייעתא דשמי:

שמעתי בשם ר' מאיר דרוטנובוך ז"ל, לכל מצוח עשה שיש עמה لأن,
וохран קרויות בלשון המשנה¹⁴) לאו הנחיק לעשה, שלא מברכין עליהו, כגון שליחות
האם והודמה להן. ונכון הוא:

4) כתוב הרמב"ס¹⁵) ז"ל, העושה מצוח ולא בירך, אם היא מצוח שעדיין עשייתה
קיימת, מביך אחר העשייה. ואם דבר עבר הוא אינו מביך. חזור ומברך אחר שנחעתה
בציצית או לבש חפלין או ישב בסוכה ולא בירך, חזור ומברך אחר ישיכת סוכה
אקב"ו להתחעטן בציצית. וכן מביך אחר הנחת חפלין. וכן אחר ישיכת סוכה
וכדומה לאלו. אבל אם שחת בלא ברכה, אלו וכל הדומה לאלו אינו חזור ומברך.
פיירש לפירושו, הרי שהנחת חפלין בלא ברכה, כל זמן שהחפלין בראשו חזור
ומברך. הרי שהdalik נר חנוכה כ"ז שהנרות דולקות חזור ומברך. אבל אם חלץ [החפלין]¹⁶ או
שכבו הנרות של חנוכה או שישים מלהתעסק במיליה וכדומה לזה הו"ל מעות לא
יכול לחקון: ל

אחר האירוסין דילמא חדרה בה ונמצא ברכה לבטלה. ועי' חוס' ר"ש משאנץ פסחים ז. ד"ה בלבעד
שם בחוז"ה בלבעד . (92) חוס' הרاش כתובות ז: ד"ה אקב"ו ובפסקי הרא"ש שם סי' י"ב.
93) דברים כד א. (94) כתובות ז: (95) וכ"כ רבינו פרץ בגהנות טמ"ק מ' קפ"ג בשם מоро
רבינו יחיאל. וכ"כ בירטב"א כתובות עמד נ"א "ובחות' כתבו בשם רבינו יחיאל מפאריש שהיה
מנוג לברך ע"פ הירושלמי . (96) ירושט ברכות פ"ט ה"ג. (97) חזרי הר"ף סי' רצ"ג
ועי' העיטור חחל ה' ברכות חתנים ועי' ריטוב"א כתובות עמוד מ"ח. (98) פ"י ברכות אירוסין.
99) עי' כתובות ד: י"ז. . 1) רמב"ם ה' ברכות ט"א ה"ה ה"ו. 2) פ"י משום دائم הגדלה
גמור מצוח דכל ומון שדולק יש פירושים הננס. א"כ נמשך המזווה לכך יכול לברך ע"פ שאינו עשה
מעשה. ודומה זה לגר שבת שכחוב במג"א סי' רס"ג ס"ק י"ז בא שם מהר"ס דיכולה לברך אחר כך
משום دائم הגדלה גם מזווה לאלה ההנאה לאורה וכמ"ש בש"ע הרב סי' רס"ג ב"ק"ו אות ג.
אבל הparm"ג ה' חנוכה סי' תרע"ו מ"ז סק"ב כתובadam הילך כל הנרות בלא ברכה אינו מביך
אות"כ ככל הדברים שאין להם משך זמן دائم מברך אה"כ וכ"כ בתשר רעך"א מהוד"ת סי' י"ג

Nvron, Ephraim ben Aharon, 1677-1735

35

ספר

מחנה אפרים

עב

הגהות רבי עקיבא אייגר
וליקוטי נתיבות המשפט

זהו חיבור נפלא, הפלא ופלא
משאלות ותשובות וחידושים דינים
בסדר יפה סובב הולך על סדר הרמב"ם ז"ל
הכינו ונם חקרו
התיר הגדול מופת הדור והדור
הרבי המופלא שבסנהדרין
כמוהר"ר אפרים במוهر"ר אהרון נבון זצ"ל

ועתה הר'ל בתוספת הגהות הוסיף ופתחה
באותיות מאירות עיניים
עה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשס"ח לפ"ק

בכלל לשילוח כל גורמים שתודור אשתי מכאן עד שאבא
הperf לה:

סימן יא

7 שאלת מי שרצה לתקן המעה ע"י אומן גוי
אי יברך עליו:

תשובה ברפ"ק דמציעא סבירה לי לרבי נחמן
דמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו
ואותבהיה ליה ממתני' דושוכר את הפעול על לעשות
עמו מלאכה היום מציאתו לב"ה, אלמא דמגביה
מציאה לחברו קנה חברו, ומשווי שאני פועל
רכיו של ב"ה דמי ע"כ. ואיכא למידך בה
רמ"ש פועל משילה בעלמא אי משום דיד פועל
כיד ב"ה שליח נמי קייל שלוחו של אדם כמותו
ובכ"ה דמי ואפ"ה סיל דלא קנה חברו. אבל
פי' דמלתא הכי הוא דשליח שאני משום דאין
אדם יכול לעשות שליח שיזוכה לו במקומם שבב
לאחריהם, מה שאין כן בפועל דכון דפועל גוף
קנוו לב"ה לגמרי חשייב ידו כדי ב"ה ממש*]
ונמצא שאין דין הפעול והשליח שווים דשליח
שרוצה לנוכח לחברו היינו דקה מכוון
לזכות לחברו אבל אי לא כיוון לנוכח לחברו
לא קנה חברו אף"י למ"ד המגביה מציאה לחברו

פ' אחר שיגרשנה בעלה הרוי דינה הכי, ואך
שהרב מהרי"ט ז"ל כתוב בח"מ סי' כ"ג דסוגיא
לא מוכח ה כי ז"ל וקשה לי דע"כ למא וס"ד
מעיקרה רק אמר כי משוי שליח למלה דקמא
קמיה לאו בשליחות תלייא אלא בדעתו של אדם
מדפרק מהיה אadam הינו פרחין וכו', וכי מסיק
דוראי רעת האדם נמי אמלתא דליתה קמיה
אלא דכי משוי שליח במידי דעתך עבד, מנא
LEN רהדר בה לגמרי ממאי רק אמר דידיינן
בדעתו של אדם ותלין בשליחותו של שליח
כל מידי שלא מצי עבד השחא לא מצי משוי
שליח ואפיקלו אמר בפירוש שקידש מה שתהא
ראוייה לו באותה שעיה, נימא דהשתא נמי מסתמא
אין בדעתו לשוויה שליח אלא אmai דמציא
עבד הרוב ז"ל לומר דבר זה במחלוקת הו
שנוי. לע"ז דברי התוס' הם מוכחות מתחז
הטוגיא דפרק שם ולא ת"ש האומר לאפטורופוס
כל נדרים שתודור אשתי מכאן עד שאבא מקום
פ' וכיו' יכול יהו מופרים ת"ל וכו' ואיך לאו
דאמר דפרק שם מיפור בר' ומאי פריך שאני
החמש דפרק ובפרש מהני, אלא ע"כ צ"ל רבי
כא משני אלא אמלתא דקה מצי עבד משוי
שליח, במלתא דלא מצי עבד לא משוי שליח
היינו דלא מצי משוי ואפ"י אי פריש לא מהני.
ורוחק להלך בין מפרש אותו דבר לטפרש ואומר

~~~~~

לקוטי ניחוחות המשפט:

שו"ע סימן קפמ קיק הל, פרט טוטה וקטן. ומס היה נריל צענעם צלמומ ונטמוה סול' מלוקת הפוקדים
[אלמ"ס פ"ג מגירוץן בטין, וגנוור לח"ע קימן קל"ה], ועיין קלו"ח [סקיקן] טלאכ, דכמונא למלהן
לဓמר עדי נטמו ופין ליה, חס צלטם עס אטטר ממנה לטולין ליד האמצע, ומם בטומן קודס צמעטל
צטולו לידה, זכה נהממתנה. ולפי מענות דעתנו נרלה, [ז]הה וויל' ליטם, דכון דיכול למוחר גו, מה גל' גרע
מזהה, כמגואר נכמה דוכמי. ומה סלמה דין זה ממכה השדה ציניות, גל' דמי כלג, דאסף שמקל (ויל' גל' גראלה-ז [ג'ם פ"ה סי' מ"ט] כה' חורה), מכל מקום לדעתך רוכ' הפוקדים [עיין טור קימן ליט' סעיף כ'ג,
ונכ"י טס ד-ה ואלמ"ס] גל' כה' מוכה, ומלרין סללה מוע מאטער כלג, רק שטחה דעתו למוכר דבר
טה�ו כלו, וזה גדענו צענעם מכרה לאצני, טס וויל' לעשות מהתנה הראלהן ממן למפרען, טמאנן מלראיה
נטמי, מס טלון כן געתם סכני פסק כמו ולרטמו מתקפן. [ולדען גראלה-ז גלהה קו' חורה, וגטלה ממןנו].

נתחפקתי, גלס צבר לומון סליקן צני צלחות, וכן פועליס מילג, נטעום קניון חזקה, גנונג גנוגות מה' למפהו
צצדה ספק לו נקנית דים, מה' לס מסק עיי' פועליס צליקן צני צלחות, מה' קנייה, מה' מסני.
ונענילוי זהה, דהה וחוין כמנגניה מילאה לחכירות, דהה דמלן דקכילה לה [ג'ם י' ע' ה' דלה קנה מכירין, מה' פיני]
עטלו צליין, מכל מקום נפועל סלול סכרי קנה, מסום דיד פועל מיד געל הצעית, הילמ' דפוען לה' מטעום
צלחות פום, מס כן מסיכי מימי נינעט הבן דלמו צני צלחות נינעט, דהה מה' פילו נענין צלחות, מה' למו דכמי'

הבדון שליח דא"א לעשו
אבל מידי דיכול לעשו
הוא עשו סטוכה ומעקה

סימן

שאלה רואבן שאמר לש
מגוי פ' וכשהלך'
לו הגוי אני איני מכיר נ
לו המנה והביאר לרואבן.
רואבן המנה באומרו ש
ורואבן טווען הבא ראייה
והגוי מה מ

תשובה כתוב הטדור כי'
לחברו לוה לי
נתן לו משכון אסורשו
עם היישראלי שלולה לווה
שלחו ע"כ. וכן כתבו גו
זה הווי כלוה מגוי וחוזו
בב' בעל התזרומות דף ר' ר'י
כלו לוה מגוי וחוזר
ההשלה יכול לתחזען מ'ו
לא מיביעיא כשותען ש'פ
לא פרע יכול לתובען כי
להבין רהטור ז'ל בח"מ
למהרים ז'ל ברואבן שי
בגר מגוי בהקפה וכשה
פונלייס גויס מיעצ'ם וכו', ע"ט.
ראובן המעוות לשמעון כ
שהמוכר שכחם צרייך ש
ע"כ. והשתת קשה דלכ
חייב לוה והוא חוזר ו
שכחם הגוי אמא צרייך ש
ואין לומר דנהי דלענין ו

מן הגוי כיוון דלו הלהו
הרי הוא כאלו הלים לו
מיד הגוי לא נחכוון לזכו
וכמה דלא תבעם הגו
שם חביע' דהמשלה לה
כשתחבעם הגוי ויתפרק
בדין ערוב קבלן שכח
ומן שלא פרע הערב וו

טעמו של הראב"ד ז'ל שכח דשלחו של אום
במוחו. איברא דהאי טעם לחוויה לא סגי אפי' ז'ל
לומר שיוועל טבילה כלים ע"י גוי כין ר' אל
בענן שליחות וכמו שכח הרשב"א ז'ל, אב' ז'ל
שהיא חשיב מה שעשה הגוי אבל עשו זה
בעצמו כדי שיברך עליו רהא אףלו אם עשה
חברו לא חשיב אבל עשה הוא בעצמו פ' ז'ל
שיתחייב הוא לבך עלייו כמ"ש הרוב בכנגד
הגדולה שם רבותיו ז'ל דעתית מעקה וכיצד
דלא בענן שליחות אין ב"ה מברך עליון אלא
האומן המתקין אותו מברך דכיוון שלא בעין
שליחות בכחה' ג' אינו חשיב עושה המצווה אלא
המתקין אותו י"ש בה' שופר ור'ה, ודלא כב' ז'ל
שכח רהם הטביל ע"י גוי שיברך עליו. אבל
בנ"ד נראה לי שיברך הבה' אם עשו ע"י אומן
פ魯ל יומם מהטעם הראשון*. ולפי מ"ש הכהן
נראה דכי אימערת גוי משליחות ה"ד בימי

ב"ה דמי והכى משמע מהירושלמי ומהסתה פאה
אמתני דקצורה* גוים ה"ז פטריה משום דקצירך
אמר רחמנא ולא קצרי כוחים, אמרו עלה אדם
קצורה פועלם כוחים ה"ז חייבות. זולפ"ז יש
לומר אדם שבר פועל לתיקן המעהה ה"ז מברך
עליו דחשיב באלו הוא עצמו עשה:

ו עוד היה נראה טעם אחר לומר דיכול לבך
עליו ואע"פ שהגוי עשה ואין שליחות
לגויה ה"ז במידי דבמי שליחות בגון חרומה
וכיווץ, אבל במידי דלא בעין שליחות ובלאו
הכى יכול חברו לעשותו ומה שעשה עשו בגון
נ"ד دائ תיקן מעקה של חברו שלא מדעתו ה"ז
שפיר כינמי עשה גוי חשיב באלו עשה ישראל.
וכיווץ זהה כתוב הרשב"א ז'ל לטבילה כלים
כיוון دائ הטבילה ישראל שלא מודעתו מה שעשה
עשוי טבילה גוי נמי מהני, ואפשר לומר שזהו

מסום הכל נעני טימל לו בגין כטומך ציוו, טיקיה צלומו כל צעל קממון.
ולפ"ז נרפס לי כלן דנדמי בא"ז נסימן ק"ה ק"ק ה' אכתה, דנטופק לנען חוכ' נטוק' צח' נחלים מ'א
ע"י סלית נטכל מענעם פועל, ועיין מה סכתמי סס [גטק'ג] קסמיות דנדמי נסימן ק"ה סכתמי מ'א
נס נסימטו דנדמי, דלע' מסי מסיכם פועל רק כסמכקו לרשות גען האים, היל' לרשותו צל פועל או צסימט
לע' מסי נטוק' טלון נ' דין צלחות, וויס מסכמו לרשות הנען סוכ' ודי' מסק' דלע' לס' צל מעזמו נ'צא
נכען חוכ' קרי פיפקה. וקנין הגנבה שמונגה מכך נרפס דלע' מאי נטוק' לנען מוכ' כי מעולם לא צממש
רק מופק לנען חוכ' דקראיינו צאגיע לרשותו כל, וויס לדין מסיכם דהו כטומך נס'ו, היל' קניון הגנבה, טיקיה
מושעל מה טהונגה מכך, דלע' צממענו ציט' מושעל. צווע רלמי בקפל ממנה הפליס קי' י"ה כלוכת צלחתון וויס
דטנעלאס מהני, מירטליים פולא [פ'ג' פ'ג'], קדרווע גויס פטולא מזוס קלייר וויס קדרווע גויס, וויס קדרווע
פונלייס גויס מיעצ'ם וכו', ע"ט. וויס מזוס לפעניא, דעס למ' ממעניין קלייר גויס רק צטקרווע נ'צען, היל'
קדרווע נ'צען נעל היכם טיפלו נמייס מיעצ'ם. ועיין נערטנוור וצמיהוט סס: (נמייסו המשפט צימוליס קיטין
קוף ק"ק ה')

הגרא רביעי עקיבא אייגר:

לפי"ז דוקומ' נטוק' פועליו היל' וויס נטוק' דעלמל' קדרווע צטכל' נטעל' יטראן פטוור מפלחה, וויס נטוק'
סלמג'ס צפיטו' נטומק' מטמע דנס כה'ג' חיין ווילמי סכ'יל' פפר'ם מקדרה, וויס:

הגרא רביעי עקיבא אייגר:

ולענ"ד לא' נטוק' קמעה ע"י ענדו נגע' ליט' כי דכו' כטוקה נגע' ממת, דלע' מזינו ציקול' להפר נמי
להטמו ע"י ענדו, ומיכס צל' נטוק' מזינו כנ' עיי' פועל, היל' וויס נרפס דרכ' נטול' דטנעל'
מומנו י' עדדו י' דכו' היל' נטוק' טהרי' נטול' וסמי' היל' י' ליט' גען גען נטוק' דרכ' דלע' דטול' גטול' גיטון
וקדרווע מטמע דנס ע"י ענדדו למ' מאי ולע' לטרין דטמי' מיל' י' עדדו י' דכו' דמי, ועיין חוכ' קידוטן
ד' מג' ה' ד' ט' ודלמל' דטממי' דטממי' לנעדדו היל' סטמ' עלי' בטוק' מוכ' דטלומו צל' היל' מטמע
יד' עדדו י' דכו' היל' מאי (ונזלה נטול' מזוכ' נטוק' מזוכ' דגיטין דרכ' דרכ' קידוטן)
טליחות כמו נכלי עי'יס' וסמי' יטרכ' מטמי' דטמ' לטול' דרכ' דרכ' קידוטן דרכ' דטמ' גטול' גיטון
ד' עדדו י' דכו' היל' מאי (ונזלה נטול' מזוכ' נטוק' מזוכ' דגיטין דרכ' דרכ' קידוטן):

אדם
אלא
דלא
אבל
הנא
שהו
כדי
נסת
רצא
אלא
עינן
ילא
ב"ח
ובין
ו"ח
ירדי
פה
כמו
על
עט
אל
ואנו
מן

צון
ידי
זין
דין
כל
אי

מחנה

לזריך שליח דא"א לשומו שלא מדעת ב"ה,
אבל מידיו ריבkol לעשותו שלא מדעת ב"ה והרי
הוא עשוי כטוכה ומעקה הרי זה נעשה שלוחו:

סימן יב

שלאה רואבן שאמור לשמעון לך ולוה לי מנה
מגוי פ' וכשהלך שמעון וא"ל לוגי השיב
לו הגוי אני אמי מכיר כי אם אתה ובכן נתן
לו המנה והביאו לרואבן. אחר זמן טובע שמעון
מרואבן המנה באומרו שכבר נחרפער הגוי ממנה
רואבן טען הבא ראייה שפרט לגוי ואפרע על
והגוי מה מהו הדין:

תשובה כתוב הטוד ב"יד וז"ל ישראל שאומר
לחברו לוה לי מעות מהגוי אם לא
נתן לו משכון אסור שהגוי אין לו עסק אלא
עם הישראל שהולה לו והוא חזר ומלוחה לישראל
שלחו ע"כ. וכן כתבו גודלי הראשונים שליח
זה הוי כלוח מגוי וחוזר ומלהו לישראל עיין
בש' בעל התרכומות דף רל"ז, וא"כ דהשליח הוי
כאלו לוה מגוי וחוזר ומלהו לישראל נרא
דהשליח יכול לתבועו מהר"ם מהר"ם מהר"ם מהר"ם
לא מיביאו כשטוען שפרע לגוי אלא אפילו כי
לא פרע יכול לתובעו כי ממנו לוה. אמן צrisk
להבין דהטור ז"ל בח"מ סי' קפ"ג הביא תשובה
למהר"ם ז"ל ברואבן שליח לשמעון שיקנה לו
בגד מגוי בהקפה וכשהגיע זמן הפרעון נתן
רואבן המעות לשמעון כדי שיוליכם לגוי ונמצא
שהמוכר שכם צrisk שמעון להחזרם לרואבן
ע"כ. והשתא קשה דלפי מ"ש ב"יד דהשליח
חייב לוה והוא חזר ומלוחה לישראל א"כ כי
שכחם הגוי אמי צrisk שמעון להחזרם לשיח
וזאין לומר דנהי דלענין רבית השיח השליח לוה
מן הגוי כיוון דלו הלווה וכי נתנים לשליח חברו
הרי הוא כאלו הלום לו, מ"מ השיח כי קבלם
מיד הגוי לא נחכוון לזכות לעצמו כי אם לשליח
וכי מה דלא תבעם הגוי אין לשיח על המשלח
שם תביע' וධmeshlich לא נשחבע לשיח אלא
כשחבעם הגוי ויתחרפער ממנה, ודמי למאי דקי"ל
בדין ערב קבלן שכותב הטור בהל' ערבות דכל
זמן שלא פרע הערב והקבלן למלהו אינו יכול

אפרים

הלכות שלוחין ושותפני

רכס

הערב לחכוב ללוה דאן לערב והקבלן אצל
הלווה שום ממון כי אם שחיב להולה לסליק
למלוה מעל הערב. הא ליתא דנראת דכל זה
הויע בערב קבלן דוקא, אבל בנשא ונתן ביד אי
נמי בערב שלוף דוץ נראת דיכול הערב לחכוב
ללווה כל עת שירצתה. תדע שהרי כתוב הטור
בח"מ סי' קכ"ט בהא אמרין דאם הקבלן נשא
ונתן ביד דאן למלוה על הלווה כלום אלא על
הערב ואם אין נכס' לקבלן גובה מהלווה מדר'
נתן, אלמא משמע דברנשא ונתן ביד נשחבעד
הלווה מיד לערב כלמה גמורה, ועיין בס' גידולי
תורה דף קנ"ד לשון המתחיל וכחוב רביינו יעקב
וכר' יע"ש. ובערב שלוף דוץ ג"כ כתוב הנ"י
בשם הרשב"א והר"ן ז"ל כיוון דעתך אסמכתייה
של גוי על הערב הוא נמצא שמונו של גוי
על הערב נתרבה ומmono של ערב על הלווה
נתרבה שהוא חייב לפורעון, מה שא"כ בערב
קבילן דכשהגוי נפרע מן הערב הוא שחל שעבורו
על הלווה. הן אמת דראיית למוהר"ם בתשובות
הארוכות סי' תחיז'ו שכחוב דאך בנשא ונתן ביד
אין לקבלן אצל הלווה כלום כל זמן שלא פרע
וכי מה הגוי זכה המשלח בהם ע"כ. כנראת
דמהר"ם קאי בשיטת הר"ם מנרבונה שהכיא
בעל התרכומות דשרי לישראל להוות שליח וללוות
מהגוי מעתה ברבית לצורך חברו דאיינו לא לוה
ולא מלוה אלא שלוחו של ישראל זכה בהם
השליח מיד לצורך חברו ושורב דראיית למהר"ם בס"י
הלווה ולא השליח, ושוב דראיית למהר"ם בס"י
שצ"א שכחוב כן בהדריא. ועלה לנו מכל זה
דבנן"ד אם לא נתן הלווה המעות עדין לשיח
כי מכת הגוי זכה בהם המשלח דהמוציא מחברו
עליזו הראיה, אבל אם כבר נתנים לשיח אינו
יכול להוציאם מידו מספק, ואם נאבדו מיד
השליח קודם שהספיק ליתנים לגוי הרי הדבר
במחלוקת שניי לדעתה מהר"ם ההפסד הוא
למשלוח לדעת החולקים הוילשליח שהוא הלווה:

ולע"ד הגם שאיני כדאי נראת דבנן"ד כיוון שלא
רצה הגוי להלוות כי אם לשיח א"כ
אין לו לנוי על המשלח כלום וכיוון שכן חל
שיעבודו של השליח על הלווה מיד דאל"כ על
מי חיל השעבוד וכמ"ש הרשב"א והר"ן, והוא

Joseph Hayyim ben Elijah al-Hakem

๓๖

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

רב פעלים

חלק אורח חיים

ואת המחברת, שאלות ותשובות, בנוגע הלכה,
אשר העלה ואשר הביא מתרנית בידיה, יד
הגדולה, יד הרמה, מורנו ומאורנו, האשל הגדל
אשר ברמה, הרה"ג הגאון האדריר, יד ושם לו בכל
מקצועות התורה, שר בית הזוהר, וארי במסטרים,
סיני ועוקר הרים,

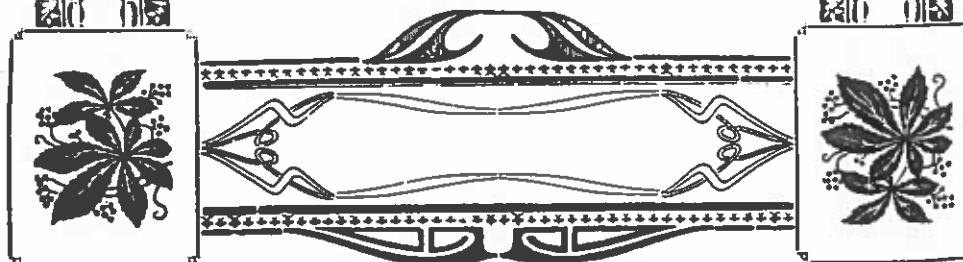
כמו herald יוסף חיים זוק"ל

נדפס

פעיה"ק ירושלים תוכבב"א

שנת תשנ"ד לפ"ק, בא סימן:

מרנא הגאון הגרול יוסף חיים דבלז זע"א

לך להדייא דשאנו סנדל משאר לבושין דאיינו צרייך ליחד סנדל אחד לשבת אלא בשבת וחול לובש סנדל אחד, זהה ברורו, והוא יתברך יאיר עניינו באור תורהו, אמן כן יהי רצון.

שאלת יד

๖๗ שאלת בעל הבית עם הארץ שאינו יודע לעשות ערובא והכו' אין יעשה, וכן בדין ערובא וככו' אין יעשה, וכן אלה ובנייה קטנים עדין אין יעשוו אם אפשר על ידי שליח, גם לענין הברכה אי מצי השlich לברך או בעל הבית יברך, יורינו ושכרו כפول מן השמים.

תשובה דבר זה פשוט הוא ומפורש יצא מתחשבת חיים שאל חלק א להגאון חיד"א ז"ל סימן ע"ד אות נ"ד דף צ"ד עמוד ד בד"ה ולפומ ריהטה שכח זה לשונו: ומנהג עיר קדרנו ירושלים חבנה ותוכנן במחאה ביוםנו לשלווח הבית דין זוגא דרבנן יסובבו ויעשו עירובי תבשילין לאלמנות ולכל מי שלא ידע, ולקחו מאתם בכל בית פת ותבשיל וכלה יאמרו בדין ערובא יהא שרי לבעל הבית זהה וכל ביתו לאפוי ולבשולוי וככו' וזה בתורת השליךות וככו' עד כאן לשונו, ועל כן בכיה יעשו עמי ארץות ונשים אלמנות שיבא אדם אחד ויקח הפת ותתבשיל מידם וככה יאמר בעדם.

ולענין הברכה הנה נשאתי מקדמת דנא בענין נרות חנוכה אם יכול בעל הבית לברך ואחר ידליך הנרות על סמך ברכתו, והבאתי דברי הכנסת הגדולה בסימן תקפ"ה בהגחות בית יוסף בשם רבכו

מהרימ"ט דהוקבע מזוזה לחבירו או מל בנו של חבריו או עשה מעקה לחבירו מהвойיב העושה לברך ולא בעל דבר, עיין שם, והבאתי דברי הרוב קרי ליב יורה דעה חלק ב סימן ט דף ל"א עמוד ד שהביא דבריו הנזכרים, גם הבאתי דברי הרבה מהנה אפרים בהלכות שלוחין סימן י"א והעליתו רבע כל דבר דעתו שליחות מצי בעל דבר לבך ואחר יעשה, ומה שכתב רשל"ב ביט של שלמה חולין פרק א סימן ג, עיין שם, שם אيري במידי דלא בעי שליחות, והבאתי עוד הפרי חדש ז"ל סימן תל"ב שכח להדייא שאפילו בעל הבית איינו בודק כלום יכול לברך ולא הו' ברכתו לבטלה, עיין שם, גם הבאתי דברי הרבה לבטלה, עיין שם, וגם רשל"ב ביט לבטלה ערך השלחן ז"ל שכח להפוך ומוכחה ליה בדברי רשל"ל הנזכר, ועוד הבאתי דברי הרבה ז"ל עצמו בספרו חזקת הפסח סימן תל"ב שהביא דברי רשל"ל ועשה חילוק בהיכא דהשליח עושה מצוה שחייב בה אחר כוגן בדיקת חמץ אם רצה בעל הבית בברך ושלוחו בודק דשלוחו של אדם כמהתו ובזה גם רשל"ל יודה, עיין שם.

גם שהבאתי אחר כך דברי הרבה בית ז"ל בהלכות ראש השנה סימן שצ"ג שכח שלא היה אחד עושה ואחד מברכ ונחת טעם לזה, עיין שם, עם כל זה העלית בדין חנוכה היכא דבעל הבית חולה ואני יכול לקום להדליק וuousה שליח להדלק, דמצוי בעל הבית לברך והשליח ידלק וכמו שכתבתי כל זה בס"ד בתשובה אחרת.

ולענין הלכה בנידון דין נראה להורות → אמר נוסח בדין ערובא וככו' ואין בזה פקפק, כן נראה לי וזה יתברך יאיר עניינו באור תורהו אמן כן יהי רצון.

(41)

Schachter Hershel

ארץ הצבי

מאת

צבי שכטר

ר"מ בישיבת רבנו יצחק אלחנן

ובסוף

קונטראס ציון לנפש חייה

מכב' אבי מורי הר"ר אלימלך שכטר הי"ו

לע"ג אמי מורתיה מרת חייה בת ר' יוסף ע"ה

יצא לאור ע"י

קרן מיכאל שארף להוצאת ספרים

שעל יד ישיבת אוניברסיטה

ניו יורק

שנה שלמה שלמה לרחוק ולקרוב

פסחים (קי
אלא דמיית
דאיליבא דו
חביב אדם'
הלכה. כלל
ברכה כזו.
כראב"צ. 1
היא") פסל
לטיט . . .
בחבלין כמו
בלילי הפס
שבפיהם"ע
הרמב"ס ח
בו: א', אם
פסק חכם
ביד החזקה
כ', דאיליבא
חרוסת, וא
כראב"צ, ג'

7) דבר
נראה לבאר,
הטפללה, דלט
הטפללה, כגון
והטפללה ברוי
העץ קאי אין
ויליפ דאף ו
העה"ז בלא
למאכל אחר
חכמים חובה
בלא ברכה, א
מצינו עוד ב
תחילה התוא
שיהיה שמה
לאחר שכבר
אכילה הרاء
מה שאוכל
שבירך בחול
אכילהו בשוי
רוצה לשחו
שהיטה לשחו

וכן עי"ש בהשגת הרaab"ד ובמגיד משנה.
ובישוב שיטת הרמב"ס צ"ל [עי' ט"ז לאו"ח
תרגם סק"ב]. שלא חקנו חכמים לבך ברכח
המצוה בכל מקום שיש שם קיום מצוה, אלא
דווקא עשיית מעשה מצוה, ואיה"ג דהנכנס
לטוכה ועדין עומד כבר קיימ, ויקף ומיד
בכニסתו, מצוח ישיבת סוכה, אלא שעל קיום זה
אין כאן תקנת ברכה, ואף דכניתה והליכת אל
הזך הסוכה הן בודאי מעשה גמור, מכ"מ ס"ל
לרכותיו של הרמב"ס, אכן כאן מעשה מצוח
מסויים עד שיש ממש בחוץ הסוכה. לכן, לא
תקנו חכמים ברכח לישב בסוכה אלא על הישיבה
בזה ממש, וכל שembrך קודם שישב בה, נמצא
שבירך ברכחו עובך לעשייתה, ככלומר, קודם
עשה את המעשה המסוים של המצוה.

ג. שיטת הרמב"ס בברכה אחרוסת
ועד"ז יש לברא שיטת הרמב"ס ביד החזקה
בעניין חרוסת, דינה נחלקו התנאים במשנה

ואם לא ספר בלילה אינו סופר ביום כלל, אכן בפ'
ראה, לגבי מצוח ב"יד הגדול לספור להבא בכדי
לקבוע את חג השבעות, לא כתיב בקרא חמימות,
ושפיר י"ל דמכח הר פרשה שפיר דמי לספור אף
בימים. אלא דמכח היוב הספירה שלhabba ליכא כלל
ברכה, וכמו שביארנו בדעת החזקוני, דלגי ספירה זו
דלהבא הויא מצוח שעשיתה לאו גמר מצוחה. וה"ט
דבה"ג (שהביאו החוס' במגילה), דהיכא דאיינשי לבך
בלילה, שימנה למחר בלא ברכה, דמחובי עוזין לבך
בתורת ספירת השבעות לדרכא, ולא בתורת ספירת
הימים דלשubar, ועל מצוח הספירה דלהבא אין לבך
בכלל, אפילו היה סופר בלילה.

ל' (6) וכ"כ הפתח תושבה לוי"ד רצ"א סק"ד בשם
הברכ"י, ודלא כדעת המג"א לגבי ברכת מזווה. וכן
כתב בתשרי קולת יעקב (לבעל שו"ת משכנות יעקב)
חאו"ח סי' א. וב. ודלא כדעת המג"א לגבי ברכת
הדלקת נרות שבת. וכן הוא בחו"ג הגרא"ח מפני המשועה
בונגע לאחד הקובע מזווה בבתיו של חברו, שיש לו
לברך מפני שהוא עשה את מעשה מצוחה, אעפ"י
שקיים המצוח אין לו, אלא רק לחברו, בעל הבית.

אין מברכין עליה. ונראה שלזה נתכוון החזקוני
בדבריו הקצרים שהבאנו.

ל' ב. עובך לעשייתן בברכת הסוכה
הרמב"ס כתוב פ"ו הי"ב מהל' סוכה, כל זמן
שיכנס לישב בסוכה כל שבעה, מביך קודם
шибב, אקב"ז לישב בסוכה. ובילוי ז"ט הרាជון
... מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה, יוושב,
ואה"כ מביך על הזמן, וכזה הי' מנהג רבותי
ורבני ספדה, לקדש מעומד בלבד ראשון של חג
הטוכחות וכו'. [ואגב ממשמע דברי הרמב"ס הללו
שבשאר שכנות וימים טובים היו מקדשים
מיושב (ועיין מוה בש"ע או"ח סי' רעא ס"י)
באחרוניהם], ודוקא בלילה סוכות היו מבקרים
מעומד, משום דברינו שיברך ברכח לישב בסוכה
עובד לעשייתן, והיינו — קודם שישב בה]. ועי' ר"ש לsocca (פ"ד סי' ג) שתמה ע"ד הרמב"ס,
שלדבריו הי' צריך לביך קודם שייכנס בה,
ההנכינה היא המצוחה, ולא הישיבה . . . ובסוכות
שהבו פ"י התעכבו, כמו ושב העם בקדש, וכו'.

5) ועפ"י הדברים האלה יש להסביר מה שכחנו
התוס' מגילה (כ): ד"ה כל הלילה, בשם הבה"ג
דריכא דיאנשי לביך בלילה, ימנה למחר בלא ברכה.
ועי"ש בראש"ש, ששאר הראשונים הביאו משמו של
בה"ג שימנה ביום בברכה, ועפ"י פשטוטו תמהוה
שיטה זו שכחכו התוס' בשם בה"ג, דלא כארה היא
פרשה בין שני שיטות. דבגמ' מנוחות (ס). מכאן
דבunning שתהיה הספירה בלילה, והיות שנחלקו
הראשונים אם דבר זה — דבunning שיפור בלילה —
מעכב אף בדעבד, או שזה רק לתחילה, להכי קייל'ל
שפיר בימים בלא ברכה, דשא אין שמה מצוחה במה
שפיר בימים, וספק ברכות להקל. אבל לא מסתבר
שיעשה הבה"ג כבר הכרעה בו מחרות ספק. ולפי
המholmך וה"ל בשיטת החזקוני أولי יש להסביר דבר
זה שהביאו התוס' בשם בה"ג, שאיננו בתורה הכרעה
ופשרה לפסק הלכה, אלא דהיכי אמרה, דענין ספירה
בלילה יופיע בוגם מנוחות מקרה ותמיות, דאיתמת
אתה מצוח שבע שכנות חמימות, בזמן שאתה מחייב
למנות מבערב. ולפי"ז יש להמשיך ולומר, דהיכי קרא
תמיות כתיב בפ' אמרו בקשר למצוחה כל יחיד
ויחיד, ולגבי מצוחה זו, איה"ג רספירה בלילה מעכבות,

בעזהש"ת

ספר

מוֹעֵדִי צָבִי

חידושים וביורים בעניין המועדים

חלק ראשון

ראש השנה • יום הכיפורים

סוכות • חנוכה

שהשair אחדיו ברכה

הగאון המפורסם נז' ישראלי כקש"ת

רבי צבי הירש גראדזענסקי זצוקלה"ה

ש Shimsh Cabdak Amahaa Nebraska Asher Bmedinat Amudika
משנת תרנ"א עד שנת תש"ח

מחבר ספרי

מקוה ישראל על הל' מקאות מיל' דברכות על מס' ברכות ליקוטי צבי על ש"ע או"ח

מקראי קודש על הלכות קריית התורה בית היין על הלכות יין נסך

ו עוד כמה חיבורים יקרים שלא ראו אור הדפס

ו יצא לאור לראשונה

מכה"ק של רבינו המחבר ז"ע

מאגנסי ניו יורק – תשע"ז

שלום בית (שם) שלא יוכל בעז או באבן בחושך ובלילה כמו שכח המרדכי (שכת פ"ב רמו רצד) בשם מהר"מ (תשב"ץ כתון סי' ג' וס"ו ו') – ז"ל המרדכי אומר מהר"ם, דבחורף הוהלים ללימוד חז"ן לבitem, ארכין להדלק נר של שבת בחדרם ולברך עליו, משומ הדלקת נר בשבת חובה משומ שלום בית שלא יוכל בעז או באבן וכו'. גם אומר מהר"ם שモתר להדלק בבית בערב שבת בקיין, ואוכל בחצר, ויהיה לו אורה מן היום, משומ דרור שבת איתו אלא משומ שלא יוכל בעז או באבן, והרי יש לו אורה גדולה. ואם כן אין עיקר המצווה בהדלקה לחוד אלא שיהא הנר דולק בלילה שלא יוכל בעז או באבן, וא"כ עיקר המצווה שהיא הנר דולק והולך ולא סגי בהדלקה לחוד. ועיין בב"ח סי' רס"ג (אות ג' ד"ה כתוב) – ז"ל כתוב באגדה (פ"ב סי' מה) שאם אין הנרות ארוכות שධוקות עד הלילה הוא ברכה לבטלה עכ"ל, פי' כיוון דמשום שצורך לאכול טעודהليل שבת במקום הנר משומ שלום בית הוא הדלקת נר בשבת חובה וכו', אם כן לפיה אם אין חולקים עד הלילה שאו מקדשין ואוכלין סעודתן אם כן הוא ברכה לבטלה לי, אבל במרדי כתוב על שם מהר"ם שהתריר, משומ דרור שבת איתו אלא משומ שלא יוכל בעז או באבן והרי יש לו אורה גדולה, ואומר בשם אביו רבינו ברוך כי גדול אחד הנהיג כן בגרמייז"א עכ"ל. (וס"ים ה"ב) נראה דעת המתידין דין הדלקת הנר חובה בשביל הסעודה והקידוש אלא משומ שלום בית שלא יוכל בעז או באבן בחושך ובלילה, מה שאין כן בנר חנוכה אם כבתה אינו זוקק לה, אבל נר של

7 ← והנה דעת הט"ז בראש סי' תרע"ה (ס"ק א') דודוקא גבי נר חנוכה הדלקה עשויה מצوها דפירות רשי' (שבת דר בכ ע"ב דיה אי הדלקה עשויה מצואה) – אי המצואה של חנוכה תלולה בהדלקה מדליקן (מנור לנו) דומיא דמנורה (עכ"ל רשי') ולא שיריך זה בnar של שבת.

וכבר תמהו עליו האליה רבה (שם אות א') והפרי מגדים (משבצות זהב שם) דהא הש"ס בשבת שם הוכיח דהדלקה עשויה מצואה מדמברכין להדלק נר של חנוכה. ואם כן הכא נמי בnar של שבת הרוי מברכין להדלק נר של שבת, וא"כ הדלקה עשויה מצואה. וכן כתוב המגן אברהם (ס"י וס"ג ס"ק גג) – לעניין הא דבעין הדלקה במקום האכילה בשם מהר"י ויל (שיות סי' קצג עמי רעט) והאגודה (שבת סי' לו) דגם בnar של שבת הדלקה עשויה מצואה כמו בnar של חנוכה – ז"ל המגן אברהם במקודם ויל הל' פסח כתוב דעתיך הדלקה תלולה בנורות של השלחן, ולמן לא ידליך במקום אחר ויינחנה על השלחן, דהראה אומר לצרכו הוא דנקט לה עכ"ל. ובאגודה כתוב זו ז"ל لكن אין להדלק נר חנוכה שבת יו"ט ולהשימים במקומות אחרי הדלקה, אך תחילת ישם במקומות ואחר כך זדיקם.

← ובאמת יש לחלק בין נר של חנוכה שהוא משומ פרטומי ניסא (שם דר בכ ע"ב), ועיקר המצואה היא הדלקה דומיא דמנורה, מה שאין כן נר של שבת שהוא רק משומ

לו. וכן כתוב בשו"ע הרב (ס"י רס"ג סעיף יא במוסגר) שעיקר מצוות הדלקת נר שבת אינה הדלקה בלבד, אלא ההנאה והתשמש לאורה היא עיקר המצואה. לה. ולפי זה היכא שמדליקים בבית ואוכלים בחצר נמי הוא ברכה לבטלה. אמנם כבר העירו האחונים וואה אליטו רגה סי' רס"ג ס"ק יט שאישותמתיתיה להב"ח שהאגודה גופיה באותו סימן כתוב (לפני הדברים שיטט הביא) ז"ל – ובקין יכול לאכול לאור היום שלא במקום הנר, ויעשה נרות גוזלים שלא יככו קודם הלילה, ועל זה כתוב האגדה שאם לא יעשה כן הוא ברכה לבטלה, הרוי דאף להאגודה אין חובה שהיא הנר משמש בשביל הקידוש והסעודה, אלא שזה להיפוך שהקידוש והסעודה צריכים או, ולענין זה לא משנה או יומ או אור הנר בלילה, וכשאוכל בחצר לאו היום ואני נהנה מהנהנות בסעודה צרייך שידליך הנרות עד הלילה כדי שהינה מהם בבית אחר הסעודה. אלא שאע"פ שהאגודה כבר נמי כהמתרין, אולם ובינו פרץ בהגותוי לספרו של תלמידו תשב"ץ כתון (ס"ג) כתוב שבדעת חכמי אשכנז שצורך לאכול דוקא בלילה ולאור הנר, [וכן הביא ה"ב' סוף סי' רעט] שהכלבו כתוב בשם רבינו פרץ שככל גודל אשכנז פסקו שאין אוכלים מבועוד יומן], וכן כתוב בהגותוי מודכי (על הסדרתי היג' שהביא דברי מהר"ם הנ"ל) ז"ל הדלקת נר בשבת חובה, פי' שצורך לאכול במקום הנר.

לשםוק אמרה"ש ותברך בלילה, ואם שכחה להדליק עד חשיכת תא默ר לעכו"ם להדליק לי, וכן שכתוב בס"י רע"ו (סעיף ב' בג' הרומ"א) שכך נהגו.

שוב מצאתי בשו"ת מהר"י מברונו סימן פ"ד ז"ל נשאלתי על אשה שהדליקה נרות לשבת בערב שבת ושכחלה לבורך להדליק נר שבת ולאחר שיצא הכהל נכרה, ושאלתה אם עוד יכולה לברך. והשבתי דלא לביך כלל, אע"ג דבריש חולין איתא באור זרוע (היל' שחיטה ס"י טס) והගהות אשר"י (חולין פ"א על סי' ט. רבכיא דבר האור זרוע הניל).adam שחתול לא בירך קודם השחיטה יברך אחר השחיטה והכיסוי - זה לשונם השוחט צורך לברך וכו', בירושלמי שהחיטה מאימתי מביך עליה ר' יוחנן אמר עוכר לעשיתין ר' יוסי בר נהורי אמר משיחות וכו', והלכה כר' יוחנן להקדים ברכה לשחיטה. מיהו אם לא בירך קודם שחיטה יכול לברך אחר השחיטה ויוצא ידי החותם, שככל מזוהה שלא בירך עוכר לעשיתין מביך לאחר עשיותן. שני הדרישה הזמן דזמן שחיטה הוא, אבלanca דלא מן הדלקה היא אכן לא תברך, ושמא תראה חסרון בנותות ותטה ותתקן. ועוד להדליק להבא כדרישתו תוס' ברייש פסחים (זק' ז' ע"א ד"ה בלבעה ע"ב ד"ה כי פליני), וכיון שתקנו לשון להדליק שוב אין לברך עכ"ל.

והנה אף שאני כדי לחלק עליו על מהר"י ברונו שהיה גדול הדור של מהר"יו ותרומות הדשן, מכל מקום אחר שמצוינו שהר"ש בשם מהר"מ שהביא המגן אברהם לא פסק כתיה, וכן מסיק המגן אברהם

שבת אם כתבה זוקק לה כל זמן שלא קיבל עליון השבת (דף בכ סוף ע"א). ואע"פ שمبرכין בדור של שבת להדליק, אין הכוונה הדלקה לחוד אלא שהיא דולק והולך כדי שלא יכשל.

← ואם כן גם בהדלק עכו"ם שפיר דמי, דמכל מקום יש אורה בביתו ולא יכול בעין או באבן וכיוצא בהם, וזה דעת מהר"ש בשם מהר"ם, וזה גם כן דעת הט"ז.

ולהכי בדור של שבת לא זכו הפוסקיםadam הדליקו חרש שוטה וקטן דלא עשה כלום רק גבי נר חנוכה, ולא בדור של שבת.

← ועיין בב"ח סימן תרע"ה (ס"ק א' סוף ד"ה הלכתא) מה שכתב לעניין הדלקה במקומה לעניין נר של שבת וי"ט דלית בהו משום פרוסומי ניסא כדי לחוש להרואה, דמותר והוא לכתהילה להדלק תחילתה ולהגינה אחר כך במקומה לאחר שכבר הדלקה, דלא בעין שבת וי"ט הדלקה במקומה בעין (עכ"ל הב"ח), משום דהרבם"ס סבירא ליה דגם נר של שבת וי"ט אין הטעם שלא יכול בעין או באבן, רק מזוהה הוא בפני עצמה לכבוד שבת, והדלקה עשויה מזוהה כמו בשל חנוכה, ובعين נמי הדלקה במקומה, ואם כן לשיטתו של הרמב"ס נמי אם הדלקה חדש שוטה וקטן וכל שכן עכו"ם לא עשה ולא כלום, ואין מברכין על הדלקתם, הרי הדבר תלוי במחלוקת הראשונים ז"ל.

ומכל מקום מסיק המגן אברהם דבריעבד אם שכחה מלברך עד חשיכת יש

לט. ומפרש מהഴית השקיל דר"ל כמו התקינה השנייה שהביא לעיל שכתב מהר"ש בשם מהר"ם שתאותר לעכו"ם להדלק מ. אלום יע"י"ש ברמ"א דסימן דיש להחמיר במקומות שאין צורך גדול, ואף המגן אברהם מסיים בה - ומ"מ סגי בדור אחד, ומפרש הלבושי שרד דאסור לומר לעכו"ם להדלק בשרו"ע הרב (פי' רוג' סעיף ט) ומ"מ לא תזוזה להדלק אלא נר אחד על השולחן שהזו עיקר המזווה. (אבל נר אחד אפשר להထיר לה אף אם יש שם כבר נר דלק, שמאחר שהנשים נזהירות מאד בברכה זו הרי זה הצורך גדול שהתирו בו שבות בין המשמות) עכ"ל.